

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

**Ekonomické důsledky globalizace s ohledem na
nadměrodní společnosti**

Bc. Lenka Vojtovičová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lenka Vojtovičová

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Ekonomické důsledky globalizace s ohledem na nadnárodní společnosti

Název anglicky

The economic consequences of globalization with regard to multinational corporation

Cíle práce

Diplomová práce se zaměřuje na ekonomické důsledky globalizace ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, jejímž hlavním cílem je zjistit a zhodnotit vliv a dopady působení nadnárodních korporací na politiku a ekonomiku Spojeného království.

Dílčím cílem je vytvoření uceleného přehledu o globalizaci a vlivu nadnárodních korporací ve vybraném státě. Dále pak analýza pozitivních a negativních aspektů a predikce budoucího vývoje. Posledním dílčím cílem bude návrh potenciálních změn na zmírnění negativních vlivů globalizace.

Metodika

Tato práce je zaměřena na Spojené království a sleduje vliv globalizace s ohledem na nadnárodní společnosti.

V teoretické části je zmíněna komparace odborných studií ze světové i české odborné literatury. Dále je zde charakterizován termín globalizace a jeho historie.

Praktická část je věnována analýze pozitivních a negativních aspektů. Výsledkem by mělo být zjištění, jakým způsobem nadnárodní společnosti ovlivňují ekonomiku Spojeného království a jaké ekonomické důsledky plynou z jejich počínání. Po analýze následuje syntéza a zhodnocení daných výsledků.

Doporučený rozsah práce

60 -80 stran

Klíčová slova

Globalizace, Spojené království, Ekonomické důsledky, Nadnárodní společnosti

Doporučené zdroje informací

- BECK, U. *Co je to globalizace? : omyly a odpovědi*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007. ISBN 978-80-7325-123-9.
- EHL, M. *Globalizace pro a proti*. Praha: Academia, 2001. ISBN 80-200-0897-7.
- GHERTMAN, M. – PROCHÁZKOVÁ, E. *Nadnárodní společnosti*. Praha: HZ, 1996. ISBN 80-86009-06-8.
- GIDDENS, A. – OGROCKÁ, J. *Unikající svět : jak globalizace mění náš život*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-91-5.
- KOTRBA, T. – HODAČ, J. *Učebnice globalizace*. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-33-4.
- MARTINEC, T. *Sociální a ekonomické změny v životě drobných maloobchodníků ovlivněné vstupem nadnárodních obchodních řetězců do jejich regionu*. Praha: ČZU-PEF, 2006.
- VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. KATEDRA SVĚTOVÉ EKONOMIKY, – JENÍČEK, V. *Globalizace*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. ISBN 80-245-0039-6.

Předběžný termín obhajoby

2019/20 LS – PEF

Vedoucí práce

Oldřich Ludwig Dittrich, MPH, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "**Ekonomické důsledky globalizace s ohledem na nadnárodní společnosti**" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu diplomové práce Oldřichu Ludwigu Dittrichovi, MPH, Ph.D. za jeho cenné rady, připomínky a podněty při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině za podporu při studiu.

Ekonomické důsledky globalizace s ohledem na nadnárodní společnosti

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje především na ekonomické důsledky globalizace a vliv nadnárodních společností ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska. Cílem této práce je zjistit a zhodnotit vliv a dopady působení nadnárodních korporací, vytvoření uceleného přehledu o globalizaci a aplikaci na obchodní řetězce ve Spojeném království. Teoretická část je zaměřena na komparaci a kompilaci odborných studií ze světové i české odborné literatury. Detailně je zde charakterizován termín globalizace a nadnárodní společnosti. Tyto termíny jsou zasazeny do historického kontextu. Praktická část je věnována analýze pozitivních a negativních aspektů globalizace, vliv nadnárodních společností a vliv obchodních řetězců na poli potravinářského průmyslu. Výsledkem je zjištění, jakým způsobem nadnárodní společnosti ovlivňují ekonomiku Spojeného království, jaké ekonomické důsledky plynou z jejich počínání a návrhy na zlepšení situace.

Klíčová slova: Globalizace, Nadnárodní korporace, Mezinárodní obchod, Spojené království, Ekonomické důsledky, Obchodní řetězce, Pozitivní a negativní aspekty, Komparace, Konektivita, Světové hospodářství

The economic consequences of globalization with regard to multinational corporation

Abstract

This thesis is focuses on the economic consequences of globalization and its influence regarding multinational corporation in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. The aim of this thesis is identification and evaluation of the impact of globalization, impact of multinational corporation, providing a comprehensive overview of globalization and application to retail companies in the United Kingdom. The theoretical part is focused on comparison and compilation of professional case studies from international and Czech sources. Globalization and multinational companies are characterized in detail. These terms are set into a historical context. Practical part is devoted to the analysis of the positive and negative aspects of globalization, the influence of multinational companies and the influence of retail companies in the food industry. The result is to find out how multinational companies influence the UK economy, what economic consequences they have from their actions and suggestions for improving the situation.

Keywords: Globalization, Multinational corporations, International trade, United Kingdom, Economic consequences, Retail chains, Positive and negative aspects, Comparison, Connectivity, World economy

Obsah

1 Úvod.....	10
Cíl práce a metodika.....	11
1.1 Cíl práce	11
1.2 Metodika	11
2 Teoretická východiska	13
2.1 Globalizace.....	13
2.1.1 Definice.....	13
2.1.2 Definice z pohledu ekonomického	14
2.1.3 Definice z pohledu politického	15
2.1.4 Definice z pohledu kultury	16
2.1.5 Historie globalizace	17
2.2 Nadnárodní společnosti.....	20
2.2.1 Definice nadnárodních společností.....	20
2.2.2 Historie vývoje nadnárodních společností.....	22
2.2.3 Příklady nadnárodních společností	23
2.3 Pojmy využívané v praktické části	27
2.3.1 Přímé zahraniční investice	27
2.3.2 HDP	28
2.3.3 Nezaměstnanost	29
3 Vlastní práce	31
3.1 Vliv nadnárodních korporací.....	31
3.1.1 Vliv na HDP z pohledu přímých zahraničních investic.....	31
3.1.2 Vliv na zaměstnanost	34
3.1.3 Vliv na export a import.....	34
3.1.4 Vliv na konkurenceschopnost.....	36
3.2 Aplikace na obchodní řetězce ve Spojeném království.....	38
3.2.1 Vliv nadnárodních obchodních řetězců	38
3.2.2 Predikce	43
3.3 Analýza pozitivních a negativních aspektů globalizace.....	45
3.3.1 Pozitivní aspekty	45
3.3.2 Negativní aspekty	49
3.3.3 Potenciální překážky	54
3.4 Brexit.....	56
3.4.1 Změny ve volném obchodě.....	57
3.4.2 Predikce	58

3.5	Návrhy na zlepšení situace.....	59
4	Výsledky a diskuse	63
5	Závěr.....	65
6	Seznam použitých zdrojů	66
6.1	Knižní zdroje.....	66
6.2	Internetové zdroje.....	67
7	Přílohy	77

Seznam obrázků

Obrázek 1	Objevení Ameriky 1492. Zdroj: sutori.com	18
Obrázek 2	Ilustrace – nadnárodní společnosti. Zdroj: researchleap.com	21
Obrázek 3	Logo společnosti Nestlé. Zdroj: Nestlé.com	24
Obrázek 4	Rozdělení zisku při prodeji Ananasu z Kostariky Zdroj: Make fruit fair	42
Obrázek 5	Zpracování krevet pro britský trh. Zdroj: BBC.....	43
Obrázek 6	Pobřeží mexického zálivu. Zdroj: BBC	52

Seznam grafů

Graf 1	Vliv přímých zahraničních investic na HDP Zdroj: ONS	31
Graf 2	Přímé zahraniční investice. Zdroj: ONS.....	33
Graf 3	Export a import ve Spojeném království. Zdroj: ONS	35
Graf 4	Obchodní řetězce a jejich podíl na trhu. Zdroj: Statista	38

1 Úvod

Žádné slovo nevyvolalo v poslední době tolik diskuzí jako slovo globalizace. Mezinárodní propojení jsme schopni pozorovat ve všech aspektech našeho každodenního života. Ráno snídáme ovoce přivezené ze Střední Ameriky, káva, kterou pijeme po cestě do práce pochází z Jižní Ameriky či Afriky, náš mobilní telefon je vyrobený v Číně a oblečení je šité v jihovýchodní Asii. Dále jsme schopni komunikovat s obyvateli na druhém konci zeměkoule přes sociální sítě a zprávy z celého světa se šíří rychlostí blesku.

Globalizace má mezi různými lidmi a disciplínami řadu významů. Globalizace je spojená zejména s konektivitou lidí ve světě a s přímými zahraničními investicemi, které produkují zejména nadnárodní společnosti. Globalizace ovlivňuje mnoho aspektů každodenního života lidí ve Velké Británii. Otevírá nové příležitosti pro kontakt mezi lidmi po celém světě a přináší nové možnosti pro obyvatele ostrovního státu. Nicméně, rostoucí spojení mezi lidmi a globálními procesy nepřináší jen pozitivní důsledky, ale i spoustu negativních dopadů.

Globalizace má výrazné dopady na domácnosti, obyvatele a firmy ve Velké Británii. Tyto dopady dále ovlivňují politiku, ekonomiku a vytváří nové příležitosti, ale i problémy. Žádný z těchto dopadů však není černobílý. Co může být pro jednoho negativum, může být pro druhého velké pozitivum a přínos pro osobní či podnikatelské aktivity.

Tato diplomová práce se zaměřuje především na pozitivní a negativní důsledky globalizace a vliv nadnárodních společností ve Spojeném království. V této práci jsou však zdůrazněny důsledky globalizace i z jiných částí světa, jelikož mají díky globalizaci, přímý či nepřímý, vliv na tento ostrovní stát.

Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit a zhodnotit vliv a dopady působení nadnárodních korporací na politiku a ekonomiku Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

Dílčím cílem je vytvoření uceleného přehledu o globalizaci. Jedním z dílčích cílů je zasazení pojmu globalizace do historického kontextu a jeho vývoj v čase. Dále pak vysvětlení termínu globalizace z pohledu ekonomického, politického a sociologického. Z důvodu vysokého počtu nadnárodních korporací působících ve Spojeném království, jsou vyselektovány klíčové nadnárodní korporace a jejich vliv je aplikován na konkrétní případy ovlivnění ekonomiky či politiky Spojeného království v posledních letech.

Jelikož globalizace přináší mnoho pozitivních i negativních aspektů, které ovlivňují miliony lidí na celém světě, bude posledním dílčím cílem analýza pozitivních i negativních aspektů integrace a predikce budoucího vývoje. Následuje návrh potenciálních změn na zmírnění negativních vlivů globalizace.

1.2 Metodika

Tato diplomová práce je zaměřena na Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku a sleduje vliv globalizace s ohledem na nadnárodní společnosti.

Teoretická část je zaměřena na komparaci a kompilaci odborných studií ze světové i české odborné literatury. Detailně je zde charakterizován termín globalizace a jeho zasazení do historického kontextu. V teoretické části je dále vysvětlen termín nadnárodní korporace a její historický podtext. Uvedeny jsou i příklady významných nadnárodních korporací. V neposlední řadě jsou vysvětleny pojmy využité v této práci.

Praktická část je věnována analýze pozitivních a negativních aspektů. Výsledkem by mělo být zjištění, jakým způsobem nadnárodní společnosti ovlivňují ekonomiku Spojeného království a jaké ekonomické důsledky plynou z jejich počínání. Zejména bude analyzován

dopad na makroekonomické ukazatele, například vliv na zaměstnanost, HDP, export, import či vliv investic nadnárodních společností a konkurenceschopnost menších společností. Jelikož Spojené království čeká velký milník v podobě Brexitu, je této problematice věnována samostatná kapitola.

Po analýze dat následuje syntéza a zhodnocení daných výsledků s predikcí budoucího vývoje ve vybraném státě.

2 Teoretická východiska

2.1 Globalizace

V průběhu mnoha století lidské společnosti po celém světě navazovali postupně užší a užší kontakty. Tempo globální integrace se v poslední době dramaticky zvýšilo. Nebývalé změny v komunikaci, dopravě a výpočetní technice daly procesu nový impuls a učinily svět vzájemně provázanějším než kdy předtím. Nadnárodní společnosti vyrábějí výrobky v mnoha zemích a prodávají je spotřebitelům po celém světě. Peníze, technologie a suroviny se pohybují stále rychleji přes státní hranice. Spolu s produkty a financemi volně cirkulují i myšlenky a kulturní zvyklosti. V důsledku toho se na mezinárodní úrovni vytvářejí nové zákony, ekonomika dostává nový smysl a globalizace ovlivňuje i sociální aspekty. (Lechner, 2018) (Pieterse, 2018) (Baylis, 2019) (Globalpolicy.org, 2020)

2.1.1 Definice

Pro aktivisty znamená globalizace termín pro mezinárodní nespravedlnost, politici na globalizaci svalují problémy, kterým čelí a akademici se snaží zjistit a zhodnotit aktuální jevy (Lechner, 2018). Globalizace je velmi rozsáhlý pojem a její definice se mění a neustále vyvíjí. Dokonce v rámci těchto výše zmíněných skupin existují různé pohledy na definici globalizace. Obecně se dá definovat jako je proces interakce a integrace mezi lidmi, společnostmi a vládami po celém světě. Globalizace je považována za složitý a mnohostranný jev. (Lechner, 2018) (Pieterse, 2018) (Baylis, 2019)

Friedman definoval globalizaci jako propojenost technologie, kapitálu a informací, které putují přes mezinárodní hranice a řídí globální trh. Friedman také poznamenal, že země po celém světě již nejsou závislé pouze na západním vedení při výrobě produktů nebo západním managementu společnosti. Dokonce i malé země se nyní mohou účastnit globálního trhu a těžit z něj, díky zvýšení přístupu k telekomunikacím a novým technologiím. Globální konektivita umožňuje, že i malé a střední podniky mohou být konkurenceschopné mezi velkými společnostmi. (Friedman 2007) (Friedman, 1995)

Obecně globalizovaný svět odmítá regulaci a podkopává autoritu místní a národní politiky, ovlivňuje místní ekonomiky, nářečí, kultury a politické formy. Globalizace vytváří nové trhy a bohatství, ale na druhou stranu způsobuje rozsáhlé utrpení, nepokoje a chudobu. Je to jak zdroj represí, tak katalyzátor globálních pohybů sociální spravedlnosti a emancipace. (Lechner, 2018) (Pieterse, 2018) (Baylis, 2019) (Globalpolicy.org, 2020)

Termín globalizace je možno rozdělit na definici z pohledu ekonomického, politického a sociologického.

2.1.2 Definice z pohledu ekonomického

Ekonomická globalizace znamená rostoucí závislost světa ekonomiky v důsledku rostoucího rozsahu přeshraničního obchodu s komoditami či službami, tok mezinárodního kapitálu a rychlé efektivní šíření technologií. Technologie odráží pokračující expanze a vzájemná integrace tržních hranic je nevratná. Rychlá globalizace světových ekonomik v posledních letech je do značné míry založena na rychlém růstu rozvoje vědy a technologií. Vyplývá z prostředí, ve kterém se tržní ekonomický systém šíří a rozvíjí na základě rostoucího přeshraničního dělení práce, které proniklo až na úroveň výrobních řetězců v podnicích různých zemí. (Shangquan, 2000) Jinými slovy pokroky v komunikačních a dopravních technologiích, kombinované s ideologií volného trhu, přinesly nebývalé mobility zboží, služeb a kapitálu. (Globalpolicy.org, 2020) Na druhé straně podle Gaburro a O'boyle (2003) znamená ekonomická globalizace praxi ekonomických subjektů, jako například obchodních podniků, bank a finančních společností, které operují v různých oblastech světa a sloužit světovému trhu bez převládající národní základny. Tyto ekonomické subjekty mění své působení ve světě pouze na základě příležitosti pro ekonomický růst a vyšší zisk. Pro tyto subjekty je nejdůležitější možnost vykonávat své podnikatelské záměry v liberálním prostředí. (Gaburro, O'boyle, 2003)

K širšímu fungování ekonomické globalizace se obvykle používají tři proměnné: zahraniční obchod, přímé zahraniční investice a zahraniční portfoliové investice, což jsou cenné papíry a jiná finanční aktiva držaná investory v jiné zemi (Investopedia, 2019) (Shangquan, 2020)

2.1.3 Definice z pohledu politického

Definice globalizace z pohledu politického je historický proces, který zahrnuje rozsáhlejší, hlubší, rychlejší a rostoucí proces celosvětového propojení. Tento proces je však velmi komplikovaný, jelikož každá země má své psané či nepsané zákony a zvyklosti. V důsledku toho se stále více vytváří silné zdroje tření, konfliktů a roztříštěnosti. (McGrew, 2016)

Od nepaměti byla politika prováděna v rámci národních politických systémů. Každá země má daná pravidla, kterými se musí řídit a starat se o své občany. Vlády jednotlivých států jsou v konečném důsledku odpovědné za udržování bezpečnosti obyvatel, udržování hospodářského blahobytu obyvatel daného státu či za ochranu lidských práv. Díky globálním změnám jsou státy nuceni se stále více integrovat na globální úrovni a musí se stále přizpůsobovat globálním trendům a ekonomice, proto se v posledních desetiletích politická činnost stále více zaměřuje na globální úroveň. (McGrew, 2016) (Globalpolicy.org, 2019) Politika na globální úrovni probíhá prostřednictvím programů politické integrace, jako je například Evropská unie a prostřednictvím mezivládních organizací, jako je Mezinárodní měnový fond, Světová obchodní organizace, Světová či organizace spojených národů. (McGrew, 2016) (Baylis, 2019)

Mezivládní organizace, globální hnutí a nevládní organizace jednají na mezinárodní úrovni vytvářením společenství s dalšími organizacemi v jiných zemích. Tyto organizace komunikují nadnárodně, díky čemuž se často vyhýbají kontaktu s vedením států, což může vést i k nezákonnému jednání a konfliktům. (McGrew, 2016) (Globalpolicy.org, 2019) (Gancia, Ponzetto, Ventura, 2016)

2.1.4 Definice z pohledu kultury

Globalizace z pohledu kultury znamená přenos myšlenek, hodnot, postojů a kulturních produktů po celém světě. (James, 2006) Kulturní globalizace spočívá v tom, že existuje celosvětová monokultura, která je navíc v dnešní době posílena internetem, marketingem a mezinárodním cestovním ruchem. Tato monokultura překračuje státní hranice a formuje místní kulturní tradice a životní styl ve světě. (Thomson, 2017) Oproti tomu Watson definuje kulturní globalizaci jako fenomén každodenního života. Podle něj je svět ovlivněn hlavně šířením komodit a idejí. Svět sice směřuje k homogenitě v důsledku technologií, cestování, sociálních médií a kultury, ale na druhé straně neexistuje nic jako jediná světová kultura. (Watson, 2017)

I přes to, že kulturní globalizace podporuje integraci společností a poskytla milionům lidí nové příležitosti, může také přinést ztrátu jedinečnosti místní kultury. To platí zejména pro tradiční společnosti a komunity, které jsou vystaveny rychlé modernizaci založené na modelech dovážených zvenčí, a které nejsou přizpůsobeny místnímu kontextu. Integrace místní kultury do globalizovaného světa vyžaduje jemný přístup. Je potřeba investovat do místních zdrojů, materiálů, znalostí a dovedností. Uznávání a respektování rozmanitosti kultur vytváří podmínky pro vzájemné porozumění, dialog a mír. (UNESCO, 2016)

Mezi nejvýznamnější produkty kulturní globalizace patří například migrace. Migrace v moderním světě existuje od nepaměti, ale zejména v posledních třech dekáдах se proces migrace značně zrychlil v důsledku technického pokroku v komunikačních technologiích a dopravě. (Thompson, 2017)

2.1.5 Historie globalizace

Historie globalizace sahá hluboko do minulosti. Pohled historiků na vývoj globalizace se výrazně liší. Podle Chanda začala globalizace hluboko před naším letopočtem, kvůli potřebě migrovat. Nejčastěji lidé migrovali v důsledku nedostatku potravin či hladomoru, dále kvůli konfliktům mezi jednotlivými kmeny či kvůli různým epidemiím, které postihovali různé oblasti světa. Dalším velkým milníkem byla potřeba obchodování. Lidé si oblíbili a začali využívat i produkty či potraviny, které nebyly dostupné v místě jejich bydliště. Proto si lidé začali produkty různým způsobem vyměňovat s těmi státy, které měly na svých vlastních územích jiné výrobky či různé přírodní zdroje. Obchod byl tedy i zodpovědný za transformaci společnosti a tím pádem vznikalo ještě těsnější propojení komunit (Chanda, 2007).

Naopak podle Friedmana začala globalizace až v roce 1492, kdy Krištof Kolumbus otevřel cestu mezi starým a novým světem. Tímto přelomem začala podle Friedmana první éra globalizace. Tento milník měl za následek nejen pozitivní aspekty, jako například nová odbytiště pro zboží z Evropy, ale i negativní aspekty. Jedním z nejvýznamnějších negativních aspektů je přivlečení spousty nemocí do Evropy, a naopak z Evropy do Ameriky. Podle Friedmanovi teorie začala druhá éra globalizace od roku 1800 do roku 2000 a byla ovlivněna průmyslovou revolucí, klesajícími náklady na dopravu či rozvojem komunikačních technologiích. V tomto období došlo k přelomovým událostem, které vedli až k úplnému zastavení globalizace. Mezi tyto události patří například Velká hospodářská krize či obě světové války. (Friedman, 2007) Petersonův institut pro mezinárodní ekonomiku (PIIE), uvádí, že globalizace se zastavila po první světové válce, poté, co jednotlivé státy zavedly přísné dovozní daně, aby lépe chránily svá průmyslová odvětví v důsledku konfliktu. Tento trend pokračoval skrze Velkou hospodářskou krizi a druhou světovou válku až do doby, kdy USA převzala zásadní roli při ožívování mezinárodního obchodu. (Investopedia, 2016) Od roku 2000 následuje podle Friedmana třetí éra globalizace, která je ovlivněna především nástupem moderních technologií, například nástupem internetu. (Shelley, 2017)

Podle McGrewa je historie globalizace rozdělena do čtyř vln. První vlna podle něj trvala od roku 1450 do roku 1850. Tato vlna je nazývána „doba objevování“. Název vznikl díky

postupné kolonizaci světa a Evropské expanzi. V této době postupně vznikali dálkové obchodní vztahy. Obchod před první fází probíhal zejména mezi Evropou, Asií a Afrikou. Po objevení Ameriky se rozšířila obchodní infrastruktura i na tuto oblast. Díky obchodu také vznikali rozsáhlé říše a nové obchodní cesty. Hlavními aktéry obchodních vztahů byly komunity obchodníků žijících v cizích zemích, kteří měli kontakty na další tyto komunity v další zemi. Tyto kontakty probíhali i na velké vzdálenosti. Přeprava zboží často zahrnovala postupnou účast několika skupin obchodníků. Neexistovala tedy žádná jednotná obchodní infrastruktura. (McGrew, 2016) Od 16. století objem zboží přepravovaného na velké vzdálenosti rostl podstatně rychleji, než evropské obyvatelstvo a evropská ekonomická produkce. Od 16. do 18. století se celková roční tonáž lodí plujících kolem Afrického mysu Dobré naděje poměrně stabilně zvyšovala průměrně o 1,1 % ročně. Během těchto tří století rostla populace Evropy ročním průměrným tempem pouze 0,3 %. Příjmy na hlavu v západoevropských zemích vzrostly v průměru jen o 0,2 % ročně. Což mělo za následek dostatek zboží pro bohaté a nedostatek peněz na koupi zboží pro chudé. Od druhé poloviny 17. století se obchod mezi Amerikou a Evropou vyvíjel podstatně rychleji než evropský obchod s Asií. Stěžejní byl například obchod s otroky, kteří měli zásadní význam pro výrobu tropického zboží vyváženého z Ameriky do Evropy. (Pfister, 2012)

Obrázek 1 Objevení Ameriky 1492. Zdroj: sutori.com

Druhá vlna probíhala od roku 1850 do roku 1914. Často je tato vlna nazývána jako Pax Britannica, což je latinský název pro období míru před rokem 1914, kdy došlo ke kolapsu globalizace. Velká expanze globálního obchodu přišla na začátku druhé vlny, tedy od poloviny 19. století, především díky revolučním vynálezům v komunikačních

technologiích a dopravě, které rapidně snížily náklady na dopravu a komunikaci. (Pfister, 2012) Hospodářský vývoj v tomto období byl silně ovlivněn těžbou nerostných surovin v zámoří, především pro export do Evropy, kde se suroviny dále zpracovávaly. Tento proces vyžadoval mnoho pracovních sil, které v zámoří chyběli. To vedlo k přesunu obrovského množství obyvatel. Uvádí se, že před globální finanční krizí emigrovalo z Evropy více než 50 milionů lidí. Novým obyvatelům musela být také poskytnuta střecha nad hlavou či infrastruktura. Tyto investice do rozvoje v zahraničí byly financovány především exportem velkého množství kapitálu z Evropy. Například Velká Británie, která byla v tomto období považována za nejvýznamnějšího investora, investovala mezi lety 1870 a 1913 téměř 4,5 % HDP. (Pfister, 2012) (McGrew, 2016)

Třetí vlna podle McGrewa probíhá od roku 1960. Tato vlna je ve znamení nových trendů v globálním propojení. Ve snaze o ekonomickou stabilitu, došlo v mnoha zemích od roku 1980 k řadě reforem. Zejména pak v zemích jako je Čína nebo Indie. Dva nejlidnatější státy světa zůstávali nejdříve izolované od světa, ale postupem času vlády těchto zemí postupně liberalizovali zahraniční obchod a začali se soustředit na export. Tuto cestu následovalo mnoho dalších jihoasijských či latinskoamerických zemí jako například Bangladéš či Brazílie. Liberalizace zahraničního obchodu byla způsobena vyčerpáním zdrojů ve vyspělých zemích. Dále pak tím, že cena práce a surovin v zemích třetího světa je daleko nižší než ve vyspělých státech. Zejména po vysoké regulaci v důsledku předejití další hospodářské krize v západní Evropě a USA. Třetí vlna je také charakterizována jako vlna nových moderních technologií a internetu, které daly globalizaci nový rozměr. (Pfister, 2012) (McGrew, 2016)

2.2 Nadnárodní společnosti

Nadnárodní společnosti jsou již dlouho významnými aktéry na světové obchodní scéně. Jsou to podniky, které překračují hranice a přináší do hostitelské země mnoho atributů jako například kapitál, produkty, výrobní procesy, marketingové metody, obchodní značky, nové technologií a manažerské dovednosti. (Wright, Rowthorn, 1998)

2.2.1 Definice nadnárodních společností

Obecně se nadnárodní společnosti či nadnárodní korporace definují jako obchodní organizace, jejíž obchodní aktivity se nacházejí ve více než dvou zemích světa. Podnik sice operuje ve více zemích, ale je zpravidla spravovaný ve své mateřské (domovské) zemi. (BusinessDictionary.com, 2019) V této domovské zemi je společnost zapsaná a dále zakládá pobočky či dceřiné společnosti v zemi jiné. Obecně se udává, že každá společnost nebo skupina firem, která získá čtvrtinu ze svých příjmů z operací mimo domovskou zemi, je považována za nadnárodní společnost. (Baltes, 2001) Podle ekonomické definice a Hymerovy teze nezáleží na tom, kolik zboží či služeb vyprodukuje společnost mimo domovskou zemi, společnost bude vždy kontrolována mateřskou společností, jelikož dceřiné společnosti nemají dostatek pravomocí. (Hymer, 1976) Nadnárodní korporace jsou tedy produktem přímých zahraničních investic, které kontrolují vlastníci ze zahraničí. (Baltes, 2001)

Existují čtyři kategorie nadnárodních společností: (Davani, 2018)

- Nadnárodní korporace, které jsou sice decentralizované, ale většina aktivit se soustředí v domovské zemi.
- Globální centralizované korporace, které ale využívají zdroje ze zemí, kde jsou levnější a importují je do domovské země, kde se následně zpracovávají
- Mezinárodní společnosti, které jsou leadeři na trhu technologií a výzkumu a rozšiřují svoji základnu
- Nadnárodní společnosti, které kombinují všechny tři předchozí přístupy.

Podle údajů OSN investovalo do zahraničí v roce 2008 přibližně 80 000 společností a ty největší z nich ovládají více než 60 % světového obchodu. (OSN, 2001) (OECD, 2013)

Nadnárodní korporace vyvolaly značnou debatu o otázkách jejich působení v hostitelských zemích a sociální spravedlnosti. Současný růst ekonomiky vede k nerovnosti a sociální nespravedlnosti v rozvojových zemích. I přesto, že by se o práva občanů měl starat stát, v souvislosti s globalizací a liberalizací obchodu, jsou však pachateli často korporace, které porušují mezinárodně uznávané normy o lidských právech. Přestože mnoho států bojuje za práva svých občanů a o nezákonných aktivitách nadnárodních korporací se mluví stále více, je potřeba stále vyvíjet tlak na nadnárodní společnosti. (Monshipouri, Welch, Kennedy, 2009) (Kinley, 2017)

Obrázek 2 Ilustrace – nadnárodní společnosti. Zdroj: researchleap.com

I přes mnoho negativ se nyní potenciální hostitelské země snaží aktivně motivovat zahraniční firmy k investování. Vidí totiž značné výhody plynoucí z přílivu zahraničního kapitálu, zvýšení zaměstnanosti, vyšší export a příliv nových technologií do hostitelské země. V neposlední radě je důležité zmínit daně, které plynou do státní pokladny. Nutno však podotknout, že se mnohé společnosti placením daní v hostitelské zemi, úspěšně vyhýbají. (Kinley, 2017) (Baltes, 2001)

2.2.2 Historie vývoje nadnárodních společností

Vývoj nadnárodních korporací byl úzce spojen s kolonizací Ameriky, Afriky a východní Asie. V Evropě se zvýšila poptávka po zboží, které nebylo možno vyprodukovat v daném státě. V této době vznikla historicky první nadnárodní společnost v historii s názvem Britská Východoindická společnost. Tato společnost vznikla v roce 1600 a její sídlo bylo v Londýně. Společnost importovala zejména bavlnu, kávu, čaj a hedvábí. (Globalpolicy.org, 2019) (Jones, 2005)

Nadnárodní korporace, jak je dnes známe, se však objevili až v 19. století, s příchodem průmyslového revoluce. Během průmyslové revoluce se kladly vyšší nároky na vývoj, výrobní procesy, lepší techniky skladování a rychlejší dopravu. To mělo za následek hledání nového nerostného bohatství v nových dosud neznámých lokalitách, přesun výroby na východ, kde byla levnější pracovní síla, ale také hledání nových odbytišť pro vyrobené zboží. (Wilkins, 2001) K výrazné expanzi došlo během první poloviny 20. století, kdy velmoci jako USA a západoevropské státy začali expandovat do Latinské Ameriky, Asie, Afriky a na Střední východ. V těchto letech vznikly silné nadnárodní korporace operující zejména v odvětvích jako je petrochemie či potravinářský průmysl. Společnosti se spojovaly různými fúzemi či akvizicemi. V této době také vznikali první oligopolní tržní struktury velkých nadnárodních společností. (Globalpolicy.org, 2019) (Jones, 2005)

Poměr přímých zahraničních investic se změnil mezi první a druhou světovou válkou. Přestože podnikové investice z Evropy poněkud poklesly, činnost amerických společností se prudce rozšířila. V roce 1914 připadalo na Spojené království 45 procent celkových světových přímých zahraničních investic. (Wilkins, 2001) Spojené státy se následně staly největšími zahraničními investory na světě. Spojené státy se zaměřovaly především na bankovníctví, petrochemický průmysl, strojírenský průmysl a potravinářský průmysl. (Globalpolicy.org, 2019) (Jones, 2005)

Technologický pokrok v komunikačních technologiích a v dopravě, zejména v lodní a letecké, urychlil zvyšující se internacionalizaci investic a obchodu nadnárodních společností. Pomohly i nové technologie v oblasti marketingu, kdy se mezinárodním společností podařilo prorazit na nových trzích. Tak i postupná oligopolistická seskupení.

Například začátkem 20 století dominovali mezinárodnímu obchodu tři společnosti mající aktiva v hodnotě 500 milionu USD. V roce 1971 těchto společností bylo přes 300 a 30 % z nich mělo aktiva v hodnotě vyšší než jednu miliardu USD. Dále tyto společnosti ovládly dvě třetiny světového obchodu. (Globalpolicy.org, 2019) (Jones, 2005) (Wilkins, 2001)

2.2.3 Příklady nadnárodních společností

Jak již bylo zmíněno výše, na světě operuje nespočet nadnárodních společností. Tyto společnosti se dále mohou rozdělovat podle země, kde působí, podle odvětví, ve kterém se pohybují, či dle státu ve kterém operují. V následující kapitole, z důvodu obsáhlosti, budou vybrány pouze společnosti dle nejvyšších tržeb a nejvýznamnější nadnárodní společnosti dle sektoru ve kterém operují.

- **Společnosti s nejvyššími tržbami**

Dle žebříčku Fortune Global 500 z roku 2019, nadnárodním společností, které vykazují nejvyšší tržby, dominuje společnost Walmart s tržbami v hodnotě 514 miliard USD. Celkový zisk v roce 2019 dosáhl více než 6 miliard USD. Tento diskontní řetězec má více než 11 300 obchodů ve 27 zemích světa. (corporate.walmart.com, 2019) Na druhém místě je umístěna společnost Sinopec Group se sídlem v Číně a tržbami dosahujícími 414 miliard USD. Čistý zisk je v tomto případě 5 miliard USD. Mezi hlavní činnosti skupiny Sinopec patří průmyslové investice a správa investic v oblasti ropného a petrochemického průmyslu, výroba, skladování a přeprava ropy a zemního plynu, včetně potrubní dopravy. (sinopecgroup.com, 2019) Na třetím místě je společnost Royal Dutch Shell s tržbami 396 miliard USD a ziskem 23 miliard USD. Anglo-nizozemský energetický gigant vydělal především na rostoucí ropné produkci v USA a dále investuje do rafinerií v Mexickém zálivu a v Texasu. (fortune.com, 2019) Na čtvrtém místě je umístěna společnost China National Petroleum s tržbami 392 miliard USD a ziskem dvou miliard dolarů. Tato čínská státní společnost je druhý největší čínský producent ropy. Společnost se v posledních letech ovšem potýká s postihy ohledně nedbalého přístupu k životnímu prostředí. (fortune.com, 2019) Páté místo obsadila společnost State Grid, která má sídlo také v Číně. Tato společnost dosáhla zisku 8 miliard USD a v roce 2019 uvádí tržby v hodnotě 387 miliard USD. Tato čínská státní společnost provozuje výstavbu a provoz

energetické energie. Dodává elektřinu více než jedné miliardě lidí. Společnost také operuje například na Filipínách, v Portugalsku či v Brazílii. (fortune.com, 2019)

- **Rozdělení dle sektoru**

- **Potravinářský průmysl**

Podle žebříčku Forbes vévodí potravinářskému průmyslu nadnárodní korporace s názvem Nestlé. Tato švýcarská společnost je největší potravinářská a nápojová společnost na světě s tržbami v hodnotě 93 miliard dolarů. (Forbes, 2019) Pod společnost Nestlé spadá více než 2000 značek. Mezi nejznámější značky patří například Kitkat, Maggi, Nespresso či Nestea. Produkty této firmy je možno najít ve více než 190. zemích po celém světě. (Nestle.com, 2019) Další významná společnost na trhu s potravinami je společnost Mondelez. Americká společnost má tržby v hodnotě 25,9 miliard USD. (Forbes, 2019) Pod tuto společnost spadají značky jako například Milka, Oreo, Ritz, Tassimo či belVita. (Mondelez.com, 2019) V neposlední řadě je významná francouzská společnost s názvem Danone a tržbami 29 miliard USD. (Forbes, 2019) Společnost se zaměřuje na mléčné a rostlinné výrobky či na výživu pro kojence. Mezi její nejznámější značky patří Activia, Actimel, Evian či Nutrilon. (Danone.com, 2019)

Obrázek 3 Logo společnosti Nestlé. Zdroj: Nestlé.com

Na celosvětových tržbách připadá více než jedna čtvrtina z tohoto čísla na 10 nejvýznamnějších potravinářských společností. Na trhu nealkoholických nápojů je situace ještě více jednoznačnější. Prvních deset společností, vyrábějících nealkoholické nápoje, má podíl na celosvětových tržbách z více než padesáti procent. Jen na společnost Coca-Cola připadá v průměru 25,9 % celosvětových tržeb z prodeje nealkoholických

nápojů. Společnost Pepsi následuje s 11,5 % celosvětových tržeb. (Alexander, Yach, Mensah, 2011)

○ **Obchodní řetězce**

Celosvětově je na světě nespočet obchodních řetězců. Každá země má svoje leadery na poli obchodu s potravinami. V rámci zjednodušení, budou v této kapitole uvedeny největší obchodní řetězce, které působí ve Spojeném Království.

Odvětví obchodu s potravinami ve Velké Británii je jedním z nejsilnějších na světě. Obchodu vládnu čtyři přední řetězce supermarketů. Mezi tyto čtyři obchodní giganty patří Tesco, Sainsbury's, Morrison's a ASDA. Těmto čtyřem korporacím konkurují zejména diskontní řetězce jako je například LIDL či Aldi. (Forbes, 2019)

Těmto společnostem dominuje obchodní řetězec Tesco, který má celosvětově tržby v hodnotě 84 miliard amerických dolarů. Celkový profit této společnosti je 1,7 miliardy USD. Celosvětově má Tesco přes 6 800 obchodů a více než 450 000 zaměstnanců. (Tesco plc.com, 2019) Jeho konkurent, společnost Sainsbury's disponuje tržbami v hodnotě 38,9 miliard USD. (Forbes, 2019) Zisk je v tomto případě 362 milionů USD. (Forbes, 2019) Sainsbury's nabízí ve svých 1400 obchodech více než 12 000 produktů od různých značek. (sainsburys.co.uk, 2019) Následuje obchodní řetězec s názvem Morrison's. Tento gigant má tržby v hodnotě 23 miliard USD a zisk 323 milionů USD. (Forbes, 2019) Morrison's navštíví za jeden týden i více než 11 milionů zákazníků a práci zde našlo přes 110 tisíc lidí. (morrison-corporate.com, 2019) Další významný obchodní řetězec ve Velké Británii je společnost ASDA. Společnost byla založena v roce 1949, a jelikož se potýkala s četnými finančními problémy, byla v roce 1999 koupena společností Walmart. ASDA má po celé Británii přes 600 obchodů a kolem 140 000 zaměstnanců, kteří obsluhují více než 19 milionů zákazníků každý týden. (corporate.asda.com, 2019) (Forbes, 2019)

Obchodní řetězce stále expandují. V dnešní době se zaměřují především na otevření menších obchodů, zejména v centrech velkých měst, jako je například Tesco express či Sainbury's local. Dále se stále více zaměřují na rozšiřování sortimentu, například

otevírání čerpacích stanic či kooperaci s dalšími společnostmi, jako příklad lze uvést kooperaci obchodního řetězce Tesco se společností Costa Coffee. Dále se stále více zaměřují na prodej zboží přes internet s dodáním do druhého dne. (Vasquez-Nicholson, 2019)

- **Automobilový průmysl**

Automobilovému průmyslu odjakživa dominují státy jako je Japonsko či Německo. Tudiž mezi nejvýznamnějšími společnostmi se nachází Japonská Toyota Motor s tržbami v hodnotě 272 miliard USD. Zisk této společnosti dosahuje hodnoty 17 miliard USD. (Forbes, 2019) Toyota Motor se zabývá výrobou a prodejem motorových vozidel a jejich částí, dále navrhuje, vyrábí, montuje a prodává osobní automobily, minivany, nákladní automobily a související díly a příslušenství vozidel. V posledních letech se také významně podílí na vývoji inteligentních dopravních systémů (ITS). Společnost se také zaměřuje na finanční služby v rámci finančních a operativních leasingů. (toyota.co.uk, 2019) Druhá nejvýznamnější společnost, podle žebříčku Forbes z roku 2019, je Německá společnost VolkswagenGroup. Společnost dosáhla zisku 14 miliard USD a tržby stouply na 278 miliard dolarů. (Forbes, 2019) Společnost založena v roce 1937 se zaměřuje na výrobu osobních automobilů, užitkových vozidel a finančními službami. Také se zabývá vývojem a výrobou dieselových motorů. Tak jako Toyota, i Volkswagen se zaměřuje na finanční služby související s automobilovým průmyslem. Zaměřuje se na finanční, operativní leasing a pojišťovací činnosti. (volkswagen.co.uk, 2019) Další německá společnost s názvem Daimler dosahuje tržeb 197 miliard dolarů a zisk je v tomto případě 8 miliard USD. Společnost byla založena v roce 1926 a sídlí ve Stuttgartu v Německu. Pod společnost Daimler patří zejména značka Mercedes-Benz. Společnost se dále zaměřuje na výrobu užitkových vozů jako například autobusů. Dále, tak jako i ostatní automobilové společnosti, podniká v rámci finančních služeb. (daimler.com, 2019) Jako další příklady lze uvést společnost General Motors, BMW Group, Honda Motor, Ford Motor, Nissan Motor či Fiat Chrysler Automobiles. (Forbes, 2019)

2.3 Pojmy využití v praktické části

2.3.1 Přímé zahraniční investice

Mezi nejvýznamnější pojmy v rámci globalizace patří bezesporu pojem přímé zahraniční investice.

Přímé zahraniční investice (PZI) jsou klíčovou hnací silou mezinárodní hospodářské integrace. PZI spadají do kategorie přeshraničních investic, to znamená, že investor, který je rezidentem ve svém státě, vykazuje trvalý zájem a významný vliv na podnik, jenž je ve státě druhém. Investor však musí vlastnit nejméně 10 % podniku. Podniky přímého investování jsou společnosti, které mohou být jak dceřinými společnostmi, tak i pobočkami. Vztahy mezi přímým investorem a jeho podniky mohou být velmi složité a vždy je potřeba vytvořit ucelený rámec s řídicí strukturou. Přímé investiční vztahy jsou identifikovány podle kritérií Rámce pro vztahy přímých investic (FDIR). (Duce, Espana, 2003) (OECD, 2008)

PZI jsou klíčovým prvkem mezinárodní hospodářské integrace, protože vytvářejí stabilní a dlouhodobá propojení mezi ekonomikami. PZI jsou důležitým kanálem pro přenos technologií mezi zeměmi. Dále jsou důležité pro mezinárodní obchod, jelikož prostřednictvím přímých zahraničních investic vzniká přístup na zahraniční trhy a možností je ovlivňovat. Mohou být také důležitým milníkem pro hospodářský rozvoj dané země. Zejména pokud je to země třetího světa. Přímé investice mohou také investorovi umožnit obchodní aktivity, které by jinak nemohl udělat. (Duce, Espana, 2003) (OECD, 2008)

Přímé zahraniční investice přinášejí výhody jak pro investora, tak i pro zahraniční hostitelskou zemi. Mezi nejvýznamnějšími pozitivními aspekty patří nižší náklady na pracovní sílu, vytvoření nových pracovních míst či daňové zákony v zemi, do které společnost investuje, jelikož to může přinést snížení nákladů. Dále PZI vedou k ekonomické stimulaci, přístupu k odborným znalostem, dovednostem či přístupu k novým technologiím. Na druhou stranu PZI přinášejí i řadu nevýhod. Mezi ně patří například odliv

zisku zpět do země původu, či nižší konkurenceschopnost místních podniků. (CFI, 2019) (Duce, Espana, 2003)

2.3.2 HDP

Hrubý domácí produkt, ve zkratce HDP je jeden z nejvýznamnějších makroekonomických ukazatelů. HDP se zaměřuje na peněžní hodnotu konečného zboží a služeb. Tento ukazatel započítává veškerou produkci vygenerovanou na určitém území za určité časové období. Velikost HDP lze také přepočítat na jednoho obyvatele země. (Bank of England, 2019) (IMF, 2018) (Kadeřábková, Žďárek, 2006)

Do HDP lze zahrnout veškeré zboží a služby vyrobené k prodeji v určitém státě. HDP zahrnuje také netržní produkci, jako jsou obranné nebo vzdělávací služby poskytované vládou či vládní investice. Do hrubého domácího produktu se ovšem nezahrnují neplacené činnosti jako jsou například práce vykonávané doma či dobrovolné činnosti. Dále není možné zahrnout činnosti na černém trhu. (Bank of England, 2019) (IMF, 2018) (Kadeřábková, Žďárek, 2006)

HDP lze spočítat třemi způsoby:

- produkční metodou
- výdajovou metodou
- důchodovou metodou

Teoreticky by všechny tři různé metody výpočtu HDP měly uvádět stejné číslo. (Kadeřábková, Žďárek, 2006)

Hrubý domácí produkt nebere v úvahu opotřebení strojů či budov. Toto opotřebení je nazývané jako odpisy a po jeho odečtení od hrubého domácího produktu vznikne čistý domácí produkt. (Bank of England, 2019) (IMF, 2018)

HDP nám sice ukazuje celkovou produkci země a na jeho základě lze rozlišit, která země je na tom ekonomicky lépe. Na druhé straně, ale HDP není měřítkem celkové životní úrovně nebo blahobytu země. Například zvýšený průmyslový výkon může vést například

k poškození životního prostředí nebo jiným externím nákladům, jako je třeba hluk. Dále je možné, že zaměstnanci nemají dostatek volného času či dochází k vyčerpání neobnovitelných přírodních zdrojů. (IMF, 2018) (Kadeřábková, Žďárek, 2006)

2.3.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je pojem, který se vztahuje na osoby, které jsou schopny pracovního procesu, aktivně si hledají práci, ale nemohou žádnou najít. Nezaměstnanost je měřena podle míry nezaměstnanosti, která dělí počet nezaměstnaných na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel. Nezaměstnanost slouží jako jeden z ukazatelů stavu ekonomiky. (CFI, 2019) Dle Ministerstva práce Spojených států amerických jsou osoby klasifikovány jako nezaměstnané, pokud nemají práci, aktivně hledaly práci v předchozích 4 týdnech a jsou v současné době k dispozici začít ihned pracovat v novém zaměstnání. Dále je možno za nezaměstnané osoby považovat ty, které nepracovaly a čekaly na znovu zapojení do zaměstnání, ze kterého byly dočasně propuštěny. (United States Department of Labor, 2019) (Wood, Burchell, 2012) (Brandolini, Viviano, 2018)

Za ideální míru nezaměstnanosti se považuje hodnota mezi 3,5 % – 4,5 %. (Amadeo, 2020) Pokud míra nezaměstnanosti přesáhne 6 %, může se vláda rozhodnout použít expanzivní fiskální pobídky k vytvoření více pracovních míst. Vysoká míra nezaměstnanosti odráží snižující ekonomickou prosperitu a zpomalení hospodářského výkonu. Dále může být znakem ekonomické recese. Například finanční krize v roce 2008 způsobila nejvyšší nezaměstnanost od roku 1980. (Amadeo, 2019) Nezaměstnanost lze také zvýšit novým technologickým postupem, kde se lidská pracovní síla nahradí novým přístrojem či robotem. Dále je možný přesun pracovních míst do jiného státu s nižšími mzdami či outsourcing pracovních míst. Naopak velmi nízká nezaměstnanost je znakem přehřáté ekonomiky. Nízká nezaměstnanost také nezaručuje příznivé pracovní podmínky pro zaměstnance. (Amadeo, 2019) (Wood, Burchell, 2012) (Brandolini, Viviano, 2018)

Nezaměstnanost je možné klasifikovat jako:

- cyklickou nezaměstnanost – ke které dochází zejména během recese. Pokud dojde ke snížení poptávky po produktech či po službách společnosti, společnost omezí svou produkci, a zaměstnanci jsou propuštěni. (CFI, 2019) (Brandolini, Viviano, 2018)
- Frikční nezaměstnanost – tento typ nezaměstnanosti je v ekonomice zcela normální jev. Jedná se o zaměstnance, kteří mění práci a snaží se nalézt práci, která nejvíce odpovídá jejich profesi. V mezidobí jsou ovšem vedeni jako nezaměstnaní. (CFI, 2019) (Brandolini, Viviano, 2018)
- Strukturální nezaměstnanost – ke strukturální nezaměstnanosti dochází, když vzdělání či zkušenosti pracovníka neodpovídají kvalifikačním požadavkům dostupných pracovních míst. Dále je například problém v dojezdové vzdálenosti do místa pracoviště či určitým vízovým omezením. (CFI, 2019) (Brandolini, Viviano, 2018)
- Dobrovolná nezaměstnanost – k této formě nezaměstnanosti dochází, když se pracovník rozhodne opustit pracovní místo dobrovolně. Většinou je důvodem to, že výplata je nižší než životní náklady. (CFI, 2019) (Brandolini, Viviano, 2018)

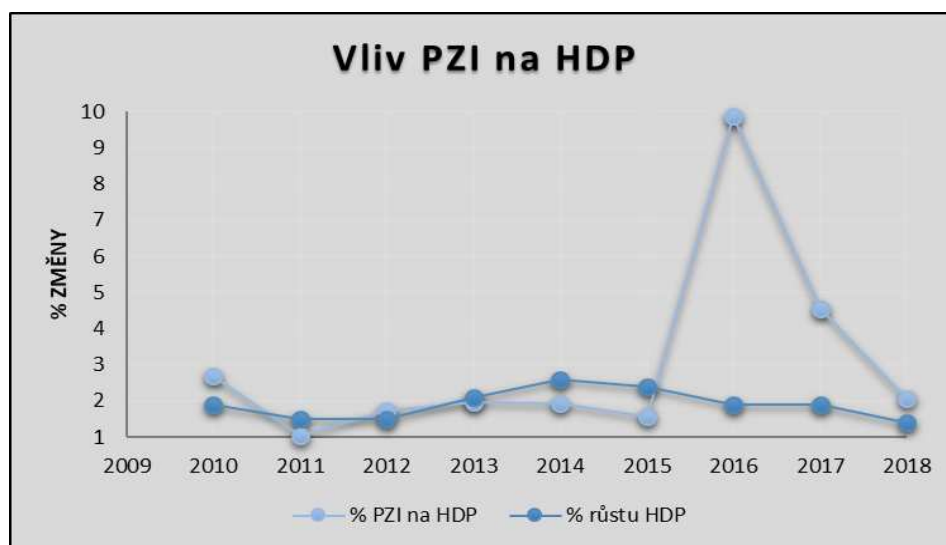
3 Vlastní práce

3.1 Vliv nadnárodních korporací

Na makroekonomické úrovni je otevřenost obchodu a investic spojena s celkovým nárůstem produktivity a hospodářským růstem země. Nadnárodní společnosti však mají výrazné dopady na místní podniky a lokální pracovníky. Někteří lidé zbohatnou, dostanou lepší pracovní podmínky či vyšší mzdu. Naopak někteří obyvatelé s příchodem nadnárodních společností do země, výrazně prodělají. Jde zejména o méně konkurenceschopné podniky a méně kvalifikované pracovníky. V některých případech může vyvolat vstup nadnárodní společnosti do hostitelské země anti globalizační nálady. (Reyes, Atkinson, 2018)

3.1.1 Vliv na HDP z pohledu přímých zahraničních investic

Jedním z ukazatelů vlivu nadnárodních korporací na HDP jsou bezesporu přímé zahraniční investice. Přímé zahraniční investice (PZI) ve Spojeném království je možné klasifikovat jako přímé zahraniční investice, které mají podíl zahraničního vlastnictví alespoň 10 % hodnoty společnosti. PZI se vykazují každoročně. Obvyklé % nově přichozích investic pohybuje kolem 2–3 % HDP. Pokud země vykáže hodnotu přesahující 5–6 % HDP v daném roce, je to považováno za významný úspěch. (ONS, 2019)

Graf 1 Vliv přímých zahraničních investic na HDP Zdroj: ONS

Trendy v přílivu přímých zahraničních investic do Spojeného království, jako procenta z celkového objemu HDP za poslední desetiletí, jsou uvedeny v grafu výše.

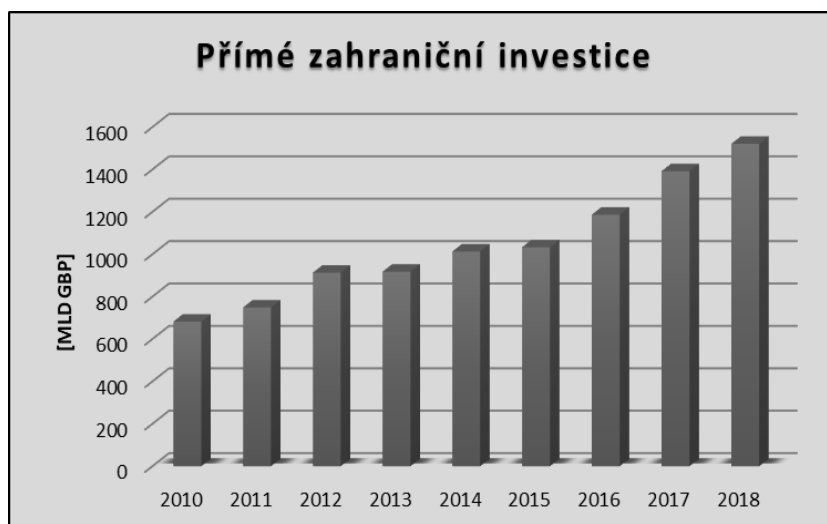
Růst HDP každé země závisí na investicích, zvyšování aktiv a zlepšování infrastruktury. Přímé zahraniční investice do ekonomiky chudších států ukazují, že zvyšování investic, má za následek zvýšení HDP a hospodářský růst země. (Abbas, 2011). Z výše uvedeného grafu je možné vidět korelaci růstu a poklesu HDP na základě PZI i u Spojeného království, avšak korelace není tak významná, jako u zemí třetího světa. Na grafu je možno pozorovat konstantní hodnoty od roku 2010 až do roku 2015, kdy se průměrné hodnoty pohybovaly kolem 2 %. Razantní změna nastala v roce 2016, kdy se celkové procento přímých zahraničních investic na HDP zvýšilo z hodnoty 1,55 % na hodnotu 9,44 %. Nárůst byl tedy o 8,32 % v důsledku vyššího přílivu investic. (ONS, 2019)

Podíl zahraničních investic mezinárodních společností, do Spojeného království, se od roku 2016 významně propadá. Tento propad byl následkem referenda o vystoupení Velké Británie z Evropské Unie v roce 2016 a následnou devalvací měny. Po devalvaci libry se předpokládalo zvýšení exportu, což se ovšem nestalo. K tomuto jevu nedošlo v důsledku nejistoty společností ohledně obchodní politiky po Brexitu. (Crowley, 2018) (Graziano, 2018). Podniky odrazovala zejména nejistota ohledně budoucích obchodních dohod s EU. V roce 2017 se PZI podíleli na HDP už jen ze 4,55 %. Hodnota se tedy snížila o více než pět procentních bodů. Procento podílu na HDP se v roce 2018 vrátilo se na svou původní hodnotu před boomem v roce 2016.

Ačkoliv je procento podílu PZI na HDP za posledních 10 let v průměru 3 %, jak je patrně na grafu níže, objem zahraničních investic se každým rokem zvyšuje. Na konci roku 2018 dosáhli investice ze zahraničí hodnoty 1,5 bilionu GBP, což představuje nárůst o 9,2 % v komparaci s rokem 2017 a nárůst o 122,9 % ve srovnání s rokem 2010. Spojené království stále představuje atraktivní lokaci pro investory. (Dunin-Wasowicz, 2019)

Podle žebříčku UNCTAD je i přes problémy s Brexitem UK v roce 2018 považována za třetí nejatraktivnější zemi pro investování na světě a nejatraktivnější destinaci pro investování v Evropě. Na grafu níže je možno zaznamenat, že dopad Brexitu na investice ze zahraničí zatím není vidět, ale odborníci upozorňují na to, že pro udržení investic

je třeba udržovat dynamické, otevřené a stabilní obchodní prostředí. (Deloitte, 2018) (Dunin-Wasowicz, 2019)

Graf 2 Přímé zahraniční investice. Zdroj: ONS

I přes to, že se investice stále zvyšují, lze předpokládat, že v některých klíčových odvětvích bude docházet ke snižování investic. Jedná se zejména o investice z fondů EU. Toto snižování bude mít dopad i na zaměstnanost. Počet vytvořených pracovních míst se snížil, ve vybraných odvětvích jako je infrastruktura, životní prostředí či sociální služby, skoro o třetinu. Bude docházet k rušení projektů financovaných z fondů Evropské unie, například projekt optimalizace železnice mezi Glasgow a Inverness. (ONS, 2019) (Romei, 2019) (Dunin-Wasowicz, 2019)

Mezi nejvýznamnější investory v roce 2018 patřily společnosti registrované ve Spojených státech amerických, jejichž investice byli zhruba 416,7 miliard liber a představovaly celkově 27,4 % celkového objemu investic. Společnosti se sídlem v Nizozemsku jsou druhým nejvýznamnějším investorem s 137,6 miliardami liber a podílem v hodnotě 9 %. Dalšími významnými zeměmi je například Lucembursko, Belgie, Japonsko, Německo či Švýcarsko. Celkově společnosti sídlící v Evropské unii investovali do Spojeného království v roce 2018 celkem 579 miliard liber, což je 38,1 % veškerých investic. (Gov.uk, 2015)

Mezi významné investice v posledních letech spadá kooperace společnosti EEW SPC sídlící v Německu a Dánské společnosti Bladt Industries. Tyto dvě společnosti v roce 2016 investovali přes 30 milionů liber do výstavby větrných elektráren v Liverpoolském zálivu. Tato stavba přinesla 350 nových přímých pracovních míst a vzrostl i počet nových nepřímých pracovních míst. Například se jedná o dodavatelské služby či údržbu elektráren. Jelikož si Spojené království dalo za cíl do roku 2030 poskytovat alespoň třetinu elektrické energie z elektráren vybudovaných na moři, jsou v tomto odvětví stále velké možnosti pro investice. (Gov.uk, 2015) (BBC, 2018)

3.1.2 Vliv na zaměstnanost

Vliv nadnárodních společností na zaměstnanost ve Spojeném království má pozitivní vcelku pozitivní dopad.

Nadnárodní společnosti často vytvářejí více produktů a mají vyšší tržby. Mohou proto nabízet lepší mzdy než lokální podniky a investovat do vysoce kvalifikovaných pracovníků. Nadnárodní společnosti také často školí své zaměstnance a poskytují jim lepší technické dovednosti. Když tito zaměstnanci opustí nadnárodní společnost, mohou využít své dovednosti a přispět lokálním společnostem. (Davoren, 2018)

Ačkoli má vstup nadnárodních firem do hostitelské země podporovat růst zaměstnanosti, může naopak vést ke ztrátě pracovních míst. Více místních podniků bude bez práce, jelikož velké společnosti snižují ceny výrobků na minimum a zákazník často preferuje levnější produkt. Dále se může zvýšit nezaměstnanost v některých odvětvích, jelikož s novými technologiemi se často přechází k automatizaci výroby, což má za následek nepotřebnost některých pracovníků a dochází tím pádem k propouštění. (Reyes, Atkinson, 2018)

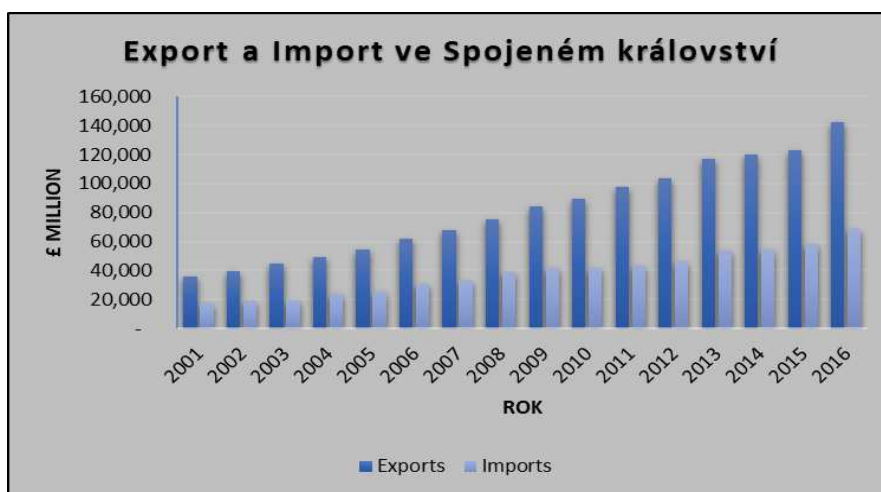
3.1.3 Vliv na export a import

Jedním z nejvýznamnějších faktorů působení nadnárodních korporací ve Spojeném království je jejich vliv na export a import.

Jak je možno vidět na grafu níže, celkový export ve Velké Británii má vzestupný trend. Tento trend pokračoval i v roce 2016, kdy britský export dosáhl svého maxima, tedy 142 miliard liber. Růst exportu ve Spojeném království byl v roce 2016 největší jak

z hlediska celkové hodnoty, tak i z hlediska procentuálního zvýšení hodnoty. Celkově export vzrostl o 19 miliard liber, což představuje meziroční nárůst o 15,8 %. (ONS, 2016)

Celkový import ve Velké Británii se také vyvíjel vzestupně. Import do Británie vyvrcholil v roce 2016, kdy celková hodnota vzrostla o 10 miliard liber na 68 miliard liber, což je nárůst o 17,4 %. (ONS, 2016)

Graf 3 Export a import ve Spojeném království. Zdroj: ONS

Data také ukázala, že ve Velké Británii došlo k přebytku obchodní bilance zahraničního obchodu, kde hodnota vývozu převyšuje hodnotu dovozu. Větší nárůst hodnoty vývozu služeb Spojeného království ve srovnání s dovozem v roce 2016 vedl k nárůstu přebytku na 73 miliard liber. (ONS, 2016)

Evropa byla tradičně hlavní destinací pro vývoz zboží a služeb z Velké Británie a v roce 2016 představovala téměř polovinu celkového vývozu. Hodnota vývozu ze Spojeného království do Evropy zaznamenala v posledních letech vzestupný trend a vykázala rekordní růst v roce 2016 o 17,8 %, na hodnotu 70 miliard GBP. (ONS, 2016)

Podobně jako v případě vývozu je i Evropa hlavním zdrojem dovozu zboží a služeb do Velké Británie. Jelikož se do Velké Británie dováží více než polovina z celkové hodnoty importu z Evropských států. Hodnota dovozu do Velké Británie pocházející z Evropy se v roce 2016 zvýšila o 5,2 miliard liber na celkovou hodnotu 36 miliard liber.

Nejvýznamnější dodavatelé jsou ze zemí jako Německo, Irsko či Nizozemsko. (ONS, 2016)

Dalšími důležitými regiony pro dovoz do Spojeného království jsou například Spojené státy Americké či Asie, které v roce 2016 představovaly 27 % a 16 % z celkové hodnoty. Dovoz Spojeného království z USA zaznamenal v roce 2016 nárůst o 3 miliardy liber, tudíž celková hodnota dosáhla 18 miliard liber. (ONS, 2016)

3.1.4 Vliv na konkurenceschopnost

Vlády hostitelských zemí mnohdy nabízejí výhodné nabídky pro nadnárodní společnosti, jako jsou nižší daně či administrativní podpora, aby podpořily investice ve svých zemích. Vlády také mohou také zmírnit pracovní a ekologické předpisy. Místní vlády také vyvíjejí infrastrukturní zařízení, jako jsou silnice, komunikační kanály a nástroje pro použití nadnárodních společností, což má za následek celkový rozvoj hostitelské země. Místní malé podniky často těží z těchto jednodušších předpisů a pokročilých zařízení. (Davoren, 2018) Tyto intervence však mohou mít za následek nekonkurenceschopnost místních podniků. Vláda může zasáhnout, aby kompenzovala výhody i pro malé podniky. Většinou se vláda snaží o propojení domácích firem s nadnárodními společnostmi. To zahrnuje kooperaci dodavatelů, zprostředkovatelské služby, programy rozvoje, daňové pobídky a další. Efektivní investiční politika nezvýhodňuje zahraniční investice před domácími. Spíše tyto dva propojují a zajišťují, aby země mohla maximalizovat výhody rozvoje. (Reyes, Atkinson, 2018)

Nadnárodní společnosti vědí, že pokud chtějí co nejvíce zefektivnit obchodní aktivity, musí se v některých případech spojit s místními společnostmi. Mohou například využívat místní podniky k tomu, aby své výrobky dostali k místním spotřebitelům. Dalším příkladem kooperace jsou například nájemní smlouvy či pronájem franšíz. Spojení s mezinárodními společnostmi často dává místním společnostem přímý kontakt s lepší technologií. Společnosti často přinášejí na trh nové technologie, což je na jednu stranu výhodné pro místní společnosti, jelikož dostanou možnost nové technologie vidět v praxi a popřípadě je vyzkoušet. Na druhou stranu se místní firmy musí rychle přizpůsobit rychle rozvíjejícím technologiím a ve většině případů musí snížit ceny svých produktů. Pokud

se místní společnosti neadaptují, má to ve většině případu za následek zánik společnosti. (Davoren, 2018) (Reyes, Atkinson, 2018)

Nadnárodní společnosti působící v Británii jsou štedřejší než jejich menší britské protějšky. Téměř všechny zahraniční podniky platí svým zaměstnancům nad normu. Což má za následek odliv kvalifikovaných pracovníků z menších firem do větších. Mnoho nadnárodních společností také tlačí ceny výrobků či služeb na minimum, jelikož mají vysoký kapitál a mohou si dovolit rapidně snížit náklady. Dále existují studie, že mezinárodní společnosti je účelově snaží likvidovat start – upové firmy, jelikož se obávají jejich možného vysokého vlivu v budoucnosti. (Telegraph, 2007) Nadřazenost nadnárodních korporací spočívá zejména v jejich konkurenční povaze. Společnosti potlačují konkurenci tím, že získávají konkurenční výhody na vstup do země a poté jsou schopny snížit náklady na minimum. Poté soutěží s místními výrobci, kteří se v mnoha případech nemohou vyrovnat jejich cenám. To má za následek, že mnoho podniků zkrachuje či je nadnárodní společnosti převezmou. To vede ke zvýšení moci nadnárodních korporací a poté, co získají většinu trhu, postupně zvyšují ceny. (Reyes, Atkinson, 2018)

3.2 Aplikace na obchodní řetězce ve Spojeném království

Odvětví obchodu s potravinami ve Velké Británii je jedním z nejvíce prosperujících na světě. Čtyři přední nadnárodní obchodní řetězce si silně konkurují a bojují o přízeň zákazníků. Jak je možno vidět na grafu níže, tyto čtyři řetězce supermarketů drží skoro 70 % tržního podílu v britském obchodu s potravinami. (Statista, 2019) Prvenství v tomto případě již dlouhá léta drží nadnárodní společnost Tesco s 27 % na trhu, následuje Sainsbury's se 16 % a těsně se na třetí pozici umístila společnost ALDI s 15 %. Poslední ze čtyř gigantů na poli obchodu s potravinami je společnost Morrison's s 10 % podílu na trhu. Těmto čtyřem nadnárodním obchodním řetězcům se postupně přibližují populární diskontní řetězce, jako například ALDI či Lidl. Celkově toto odvětví vytváří velmi konkurenční prostředí, z něhož profitují zejména spotřebitelé, jelikož obchody nabízejí mnoho výhod, slev a stále vymýšlejí nové produkty a formáty, jako například online nakupování či neustálá expanse. Dále se otevírají nové menší obchody v centrech měst a velkoformátové prodejny v mimoměstských lokalitách. (Statista, 2019) (Vasquez-Nicholson, 2019)

Graf 4 Obchodní řetězce a jejich podíl na trhu. Zdroj: Statista

3.2.1 Vliv nadnárodních obchodních řetězců

Maloobchod je jedním z největších a nejdynamičtějších odvětvích ve Velké Británii. Přední obchodní řetězce jako jsou Asda, Tesco, Sainsbury's a Morrison's, jsou vysoce konkurenceschopné a snaží se přežít na tomto konkurenčním trhu pomocí různých prodejních technik, jako jsou prodejní slevy, propagační prodeje, kupóny, poukázky na produkty zdarma a online nabídky. Zákazníky obecně přitahují prodejní slevy nabízené

maloobchodníky nebo slevy nabízené zejména pro jejich oblíbené značky. (Ramanathan, Subramanian, Vijaygopal, 2014) (BBC, 2018)

Pro drtivou většinu lidí v rozvinutých tržních ekonomikách, jako je například Spojené království, je nemožné představit si moderní život bez supermarketů. Výhody supermarketů je možné pozorovat ve vícero aspektech. Jednou z největších výhod je možnost nákupu v podstatě všeho na co si spotřebitel vzpomene. Všechny možné potraviny či zboží je možno nakoupit pod jednou střechou za výhodnější ceny. Supermarkety a hypermarkety jsou čisté a panuje v nich většinou příjemná atmosféra. Otevřeny jsou od časných ranních hodin do pozdních hodin, někdy dokonce nonstop. V mnoha supermarketech jsou v dnešní době i kavárny, toalety a v blízkosti jsou velká parkoviště či hromadná doprava. Supermarkety a hypermarkety také nabízí velké množství volných pracovních míst pro místní obyvatele. (Nicolson, Young, 2012) (Statista, 2018)

Mezi jedny z největších stimulů k nákupu potravin mezi obyvateli Velké Británie patří zejména nízká cena. Tento fakt vede k takzvané cenové válce, což sice přitáhne mnoho zákazníků, ale naopak tlačí dodavatele ke stále většímu snižování nákladů, což má mnohdy devastující účinek na jejich podnikání. Maloobchodníci byli prostředníky v dodavatelském řetězci a hráli významnou roli už před několika desítkami let. V poslední době však dochází k přesunu moci od výrobců k maloobchodníkům, v tomto případě k nadnárodním společnostem. Je to dáno zejména z důvodu velkého množství dodavatelů a velkou mocí v rukách obchodních řetězců, které disponují obrovským kapitálem a obrovskou vyjednávací silou. (Ramanathan, Subramanian, Vijaygopal, 2014) (Vasquez-Nicholson, 2019)

Pro dodavatele představuje kooperace se supermarketem mnoho pozitivních a negativních aspektů.

Pozitiva představuje hlavně jednoduchost. To znamená, že dodavatel nemusí jednat s mnoha zákazníky, ale stačí mu pouze jedna smlouva se supermarketem. Produkt, jenž je prodáván obchodním řetězcem se stává dostupný na všech pobočkách, tudíž se produkt stane známým po celé zemi a získá mnoho nových spotřebitelů. Další pozitivum je možno

pozorovat s komunikací s bankami. Pokud má dodavatel smlouvu s nadnárodními obchodními řetězci, je pro dodavatele snadnější získat například úvěr na novou výrobní linku. (Nicolson, Young, 2012) (Statista, 2018)

Supermarkety disponují mnoha zkušenostmi s prodejem různých produktů a mohou pomoci dodavatelům s jejich marketingovou strategií, což má za následek zvýšení prodeje produktu. (Nicolson, Young, 2012) (Statista, 2018)

Mezi výrazná negativa lze naopak zařadit to, že cena, za kterou obchodník svůj produkt dostane od supermarketu je mnohem nižší, než kdyby dodavatel prodal produkt přímo zákazníkovi. Další negativum je možný pokles poptávky ve vysoce konkurenčním odvětví. Mezi konkurenty mohou být i vlastní značky supermarketů. Jde například o „Sainsbury's basics“ či „Tesco value“. Tyto produkty jsou většinou daleko levnější a velmi často jsou volbou zákazníků s ohledem na jejich cenu a kvalitu. Další z negativ je postup některých obchodních řetězců. Ti mohou trvat na výhradní spolupráci nebo mohou trvat na prodeji produktu u konkurenčního obchodníka za vyšší cenu. (Nicolson, Young, 2012) (Statista, 2018)

Obrovská moc v rukou nadnárodních společností vede k tomu, že zboží v supermarketech je možno získat za výhodnější ceny než zboží v prodejnách mimo supermarket. Dodavatelský řetězec je v tomto případě velmi často nedostatečně odměněn. Existují rizika pro přežití dodavatelů, jelikož nákupní ceny jsou velmi často snižovány na neudržitelnou úroveň. Tento fakt vede často ke snižování kvality zboží a v některých případech k existenčním problémům dodavatelů. (Nicolson, Young, 2012) (Statista, 2018) Ve třetím čtvrtletí roku 2018 bylo přibližně 9 tisíc britských dodavatelů potravin ve finanční tísní, což znamená 60 % nárůst za poslední dva roky v počtu dodavatelů potravin, kteří se blíží k bankrotu. Tento fakt se týká zejména malých a středních výrobců potravin, kteří dodávají produkty do supermarketů. Tito dodavatelé si už roky stěžují na nekalé praktiky obchodních řetězců. Nadnárodní společnosti žádají, a v některých případech prý údajně nutí, dodavatele, aby jim vypláceli bonusové platby za prodej předem domluveného množství zboží. Dalším problémem jsou velmi vysoké marže dodavatelů, které v některých případech mohou dosáhnout i více než 40 %. (BBC, 2019) (DW, 2018) (Saunders, 2019)

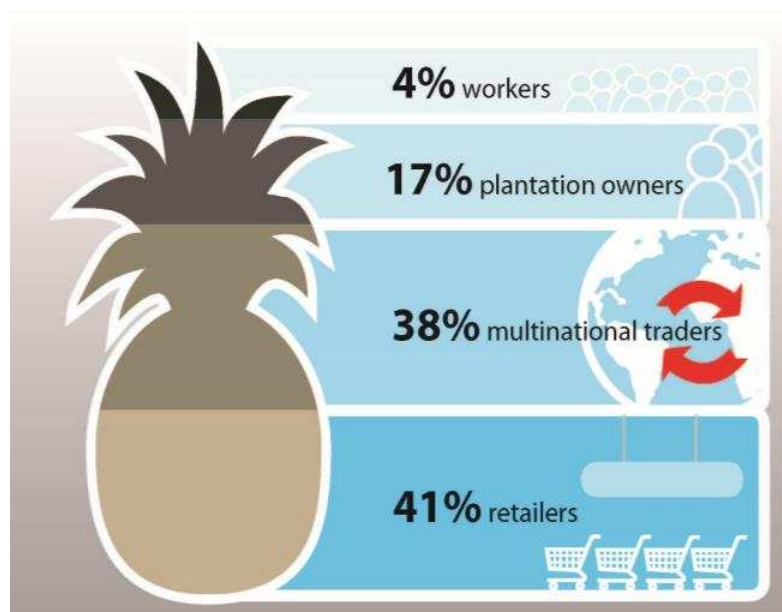
Nejhůře podle statistik zachází se svými dodavateli společnost ASDA následovaná Morrison's. Asi 12 % dodavatelů Asdy uvedlo, že řetězec vlastněný Walmartem je velmi laxní při dodržování takzvaného „Dodavatelského kodexu“, který má chránit dodavatele před nekalými praktikami obchodních řetězců. Stížnosti na společnost ASDA se nejčastěji vztahují k tomu, že společnost provádí odpočty z faktur bez předchozího upozornění a často požaduje i jednorázové částky za splnění obchodního plánu. Společnost ASDA uvádí, že zlepšuje spolupráci s dodavateli veškerými možnými způsoby. Platby menším dodavatelům provádí do 14. dnů a zavádí takzvaný helpdesk, kde mohou dodavatelé kdykoliv vznést jakékoliv obavy. (Butler, 2017)

I přes tyto problémy dodavatelský kodex, který zavedl pravidla pro obchodní řetězce ke vztahu k dodavatelům a umožňuje je pokutovat za nekalé praktiky, dodržuje stále více obchodních řetězců. Celkově se podíl dodavatelů, kteří uvedli, že měli problém s porušením kodexu, snížil na 56 % v roce 2017 z 62 % uvedených v roce předchozím. Největším probléme představují nesprávné odpočty z faktur, které se dotýkají 32 % dodavatelů. Další problém představují nespravedlivé poplatky například za obalové materiály a problémy s poskytováním dat. (Tacon, 2018) (Butler, 2017)

Tento agresivní přístup pomohl tomu, že Velká Británie má třetí nejnižší ceny potravin na světě, hned za USA a Singapurem. Levnější a levnější potraviny umožnily velkým řetězcům zesílit jejich působení i na dosažení vyššího zisku z prodeje elektroniky, oděvů a domácích potřeb. Což má v konečném důsledku pozitivní vliv na spotřebitele, kvůli stále konstantním cenám zboží. (BBC, 2019) (DW, 2018) (Saunders, 2019)

Vzhledem k přetrvávajícímu tlaku na snižování cen jsou dodavatelé často nuceni sahat po levnějších přísadách, snižovat náklady na práci, zefektivnit výrobu a snížit náklady na přepravu. V některých případech dochází i k negativním důsledkům na životní prostředí. V mnoha, i kdyby dodavatel byl schopen dosáhnout úspor ve svých výrobních procesech, supermarkety stejně budou trvat na tom, aby se s nimi úspory sdílely. V konečném důsledku, i přes nižší náklady dodavatelů, cena zůstane stejná, ale marže supermarketů významně vzroste. (Statista, 2018) (BBC, 2019) (DW, 2018)

Na obrázku níže je možno vidět výsledky případové studie „Make fruit fair“, která se zabývala importem ananasů z Kostariky a rozložení zisku. Největší podíl zisku získaly v tomto případě supermarkety a to ze 41 %, což je skoro polovina. Nejnižší podíl ze zisku získali pracovníci, kteří také odvedli největší kus práce. (Nicolson, Young, 2012) (Statista, 2018)

Obrázek 4 Rozdělení zisku při prodeji Ananasu z Kostariky Zdroj: Make fruit fair

Podle Britské charitativní organizace Oxfam, vede drsné zacházení supermarketů s dodavateli k utlačování jejich zaměstnanců zejména v Africe, Asii a Jižní Americe. Zaměstnanci jsou nuceni pracovat v nevhodných podmínkách a jsou často uvězněni v chudobě. (DW, 2018) Zaměstnanci často neznají ani svou mzdu, jelikož nemají platný kontrakt a často nemohou odejít z práce dokud nebude hotová. (Oxfam, 2018)

Jedním z takových příkladů může být zpracování krevet pro Britský trh v Thajsku a Indonésii. I přes mezinárodní smlouvy o lidských právech, v některých zpracovatelských společnostech jsou stále známky moderního otroctví. Zpracovatelé krevet mají velmi nízké mzdy, nadměrnou pracovní dobu, vlastníci společností s nimi velmi tvrdě zacházejí. Mnoho pracovníků bylo oklamáno či prodáno do továren, kde byli nuceni pracovat 16 hodin denně, aniž by měli volno a dostali zapláceno. Někteří dělníci byli uvězněni a zamčeni uvnitř továren. Nutno podotknout, že vývoz mořských plodů generuje pro Thajsko ročně 4,6 miliard GBP. (BBC, 2015)

V současné době stále probíhají jednání s dodavateli, supermarkety a vládními orgány na aktivním zajištění dodržování lidských a pracovních práv, zlepšení transparentnosti při získávání potravin a reformě obchodního práva tak, aby osoby odpovědné za uzavřené smlouvy jednali v zájmu všech zúčastněných stran. Také spotřebitel by měl zvážit, zda bude raději kupovat výrobky s označením „Fairtrade“, nebo levnější alternativy, které mají ve většině případů negativní dopad na život obyvatel v chudých oblastech světa. (Oxfam, 2018)

Obrázek 5 Zpracování krevet pro britský trh. Zdroj: BBC

V současné době jsou ve Spojeném království, kvůli Brexitu, ohroženy tisíce dodavatelů, které dodávají zboží do tanních supermarketů. Maloobchodníci bojují s inflačním tlakem, v důsledku slabé libry po Brexitu, a také s intenzivním tlakem od supermarketů na udržení nízkých cen potravin. (Saunders, 2019)

Dalším faktorem ovlivňujícím britské supermarkety je vysoká hodnota nemovitostí v jejich držení. Většina obchodních řetězců ve Velké Británii vlastní dvě třetiny svých obchodů, tím pádem nemusí platit žádný nájem, Morrisons dokonce drží 90 % ze všech svých prodejen. (FT, 2014) Prodej nemovitosti a její zpětný leasing by uvolnil více peněz a pomohl tak zvýšit konkurenceschopnost jejich podnikání. (Mintel, 2013)

3.2.2 Predikce

Očekává se, že do roku 2023 vzroste celková hodnota potravinářského odvětví ve Velké Británii o 14,8 % na hodnotu 213 miliard GBP. Dále se dá předpokládat, že vzroste popularita v nakupování potravin online. Podle odhadů se v příštích pěti letech tento druh

nakupování zvýší o více než 50 %, jelikož obyvatelé Velké Británie jsou stále více zaneprázdnění a stále více vyhledávají technologie, které jim zjednoduší život. Podle statistik dojde k nárůstu tržeb a popularity u diskontních řetězců jako je například společnost ALDI. Další prosperující platformou bude prodej přes takzvaný Click & Collect, což znamená, že si spotřebitelé vyberou z nepřeberného zboží či potravin z nepřeberného množství obchodů a nechají si zboží či potraviny doručit buď na svou adresu, nebo na kteroukoliv pobočku z Click & Collect. Tato platforma je velmi podobná české Zásilkovně. (Vasquez-Nicholson, 2019) (Ramanathan, Subramanian, Vijaygopal, 2014)

Lidé ve Velké Británii stále volí obchodníky, kteří nabízejí co nejlevnější potraviny. Tento trend bude stále pokračovat kvůli stále rostoucí konkurenci a snahou o snižování cen potravin. Novými hráči na trhu budou zejména online platformy jako například AmazonFresh. Dá se očekávat že do roku 2023, bude online nakupování potravin představovat jednu čtvrtinu celkové obchodu s potravinami. (Vasquez-Nicholson, 2019)

V poslední době i otázka Brexitu ovlivňuje obchodníky s potravinami. Přetrvávající nejistota má jednoznačný dopad na nákupní trendy a chování spotřebitelů. Další problém představují smlouvy s Evropskými dodavateli, jelikož 62 % veškerých čerstvých potravin se dováží především z EU. 46 % dovezených čerstvých potravin přichází do Británie ze Španělska a 22 % dovezených čerstvých potravin pochází z Nizozemska. Celkově je více než 50 % veškerých potravin spotřebovaných v Británii dováženo z ostatních států a z tohoto počtu spadá 32 % na státy EU. Podle některých zdrojů bude mít Brexit významný dopad zásobování potravinami. (McKevitt, 2019)

3.3 Analýza pozitivních a negativních aspektů globalizace

3.3.1 Pozitivní aspekty

- **Vyšší zaměstnanost a příliv investic**

Klíčovým pozitivním aspektem globalizace je zvýšená mobilita práce a vyšší zaměstnanost v důsledku nových investic a nových pracovních pozic. Ve Spojeném království se za poslední desetiletí významně změnila průmyslová struktura. Došlo ke zvýšení zaměstnanosti v sektoru služeb a v zákaznických službách, jako jsou například call – centra či obchodní domy. Dále došlo k nárůstu pracovních pozic ve vysoce kvalifikovaných oborech a v odvětví vědy a výzkumu. Stále více je vyžadováno vzdělání na střední úrovni či univerzitní úrovni, což motivuje mladé lidi ve vzdělání. Nadnárodní společnosti také často nabízejí programy pro čerstvé absolventy, což jim značně zlepšuje budoucí uplatnění na trhu práce. V důsledku změny v technologiích a produktivity práce nastalo i snížení pracovní doby v některých oborech. Lidé si tedy mohou užívat více volného času. (Dolphin, 2015) (Gov.uk, 2019)

Nové technologie by mohly být sice ohrožující pro některá pracovní místa, na druhou stranu mohou vytvořit mnoho nových pracovních míst. (Dolphin, 2015)

Ve Spojeném království bylo v roce 2018 a 2019 vytvořeno více než 7 000 nových pracovních míst, v důsledku přílivu přímých zahraničních investic. Na druhou stranu Britské společnosti vytvořily 1 782 nových investičních projektů směřujících do zahraničí a během těchto let přinesly více než 57 tisíc nových pracovních míst na světě. (Gov.uk, 2019)

Ve Velké Británii vzrostl počet nových pracovních pozic zejména v odvětvích jako je softwarový, biologický, ropný či plynárenský průmysl. Spojené království je i nadále velmi atraktivní pro zahraniční investory, zejména pro státy EU a USA. Je to dáno zejména otevřenou a liberální ekonomikou. Udává se, že 81 % investic pomohlo zajistit Ministerstvo pro mezinárodní obchod. Dále investory láká kvalifikovaná pracovní síla a přátelské prostředí. (Gov.uk, 2019)

- **Zvýšená konkurence a nižší ceny**

Tento aspekt je pozitivní především pro spotřebitele. Globalizace změnila konkurenční prostředí společností. Tlak konkurence nutí společnosti k lepší produktivitě práce a manipulaci se zdroji, tak aby snižovala své náklady. Globalizace znamená, že domácí společnosti s vysokým podílem na trhu, budou čelit větší mezinárodní konkurenci. To vede k nižším cenám pro spotřebitele. Tento jev je možné pozorovat zejména v odvětvích, jako je potravinářský průmysl, módní průmysl či obchod s elektronikou. (Bresser, 2010)

- **Přístup ke zdrojům**

Technologický pokrok dramaticky zefektivnil dopravu a umožnil, že se suroviny, zboží a osoby mohou pohybovat po světě mnohem rychleji. Tím pádem je možno využívat zdroje ze zemí na druhém konci světa. Země jako Indie, Čína a Brazílie mají například mnohem nižší mzdové náklady a vysokou produktivitu práce, to znamená, že odvětví náročná na práci, jako je například výroba oděvů, může využít výhod levnějších pracovních nákladů a snížených zákonných omezení v rozvojových zemích. Nadnárodní korporace dále mohou využívat přírodní zdroje v jiných zemích. Například společnost IKEA využívá zdroje surovin od více než 1 300 dodavatelů v 50 zemích světa a využívá řadu obchodních kanceláří působících po celém světě. (IKEA.co.uk, 2018) Dalším příkladem může být společnost Shell, která působí ve Velké Británii, ale zdroje pocházejí ze zemí vyvážejících ropu. (Milstien, Kaddar, Kieny, 2006) (BBC, 2018)

Masová výroba zboží v zemích s nižšími náklady na práci a dovoz materiálu ze zemí, kde jsou levnější vede k dalekosáhlým úsporám nadnárodních korporací a celkově k maximalizaci jejich zisku. (BBC, 2018)

Dalším milníkem je kontejnerové převážení zboží a surovin na velkých nákladních lodích, což ještě více zjednodušuje přepravu a umožňuje přepravovat velké množství surovin či zboží. Tento proces má za následek lepší přístup ke zdrojům z velké dálky. Dále organizace jako například WTO propagují volný obchod mezi zeměmi, což pro společnosti znamená zjednodušení exportu a importu. Neméně důležitý je také internet, díky němuž

mohou lidé efektivně a rychle komunikovat mezi sebou. (Eugster, Aslam, Ho, 2018) (BBC, 2018)

Přístup ke zdrojům nemusí být jen materiální, ale může znamenat i šíření znalostí a technologií. To pomáhá šířit růstový potenciál napříč zeměmi. Technologie jsou klíčovou hnací silou ke zvyšování příjmů a zlepšování životní úrovně. Nové znalosti a technologie se však nemusí vyvíjet všude současně. Velmocemi v oblasti vývoje nových technologií jsou státy jako USA, Německo, Japonsko, Francie, Velká Británie a Čína, které dále šíří své know-how do světa. (Eugster, Aslam, Ho, 2018) (BBC, 2018)

Propojenost světa a aplikace nových technologií na nový trh však sama o sobě nestačí. Asimilace zahraničních znalostí, a schopnost je naplno využívat, vyžaduje také investice do vzdělávání, lidského kapitálu a domácího výzkumu. Jelikož pochopení a schopnost efektivně využívat nové technologie vyžaduje pochopení a vyšší vzdělání. Dále je potřeba nově působící společnosti na trhu kontrolovat. Kontrolní funkci by v tomto případě měl zaujmout stát, jelikož je potřeba zajistit, aby nadnárodní společnosti nevyužívaly nové technologie na úkor obyvatel. (Eugster, Aslam, Ho, 2018) (Milstien, Kaddar, Kieny, 2006)

- **Nová odbytiště**

Globalizace přináší nová odbytiště pro produkty či služby nadnárodních korporací. Společnosti však mají dlouholeté zkušenosti, proto úspěch na novém trhu lze připsat zejména kvůli jejich marketingovým strategiím. Marketingové strategie přizpůsobují společnosti konkrétním zemím a trhům. Nadnárodní společnosti přistupují ke každému novému trhu s hlubokým porozuměním místních podmínek, spotřebitelských trendů a vytvořenou strategií na vstup na trh. V důsledku toho vidí potenciální příležitosti a mohou i analyzovat konkurenční prostředí. Vzorec úspěchu se pokaždé liší. Záleží na konkrétním trhu či na druhu průmyslu. Často musí být vzorec přizpůsoben rychle se měnícímu prostředí. Aby byly společnosti úspěšné na rozvíjejících se trzích, měly by být flexibilní, mít hluboké znalosti místních příležitostí a podmínek a být připraveny inovovat. (Lang, Khanna, 2018)

Nová odbytiště a nové trhy jsou v dnešní době zaměřeny na méně vyspělé země, jelikož trh na Velké Británii je silně nasycený. Ve Spojeném království se vyplatí investovat například do informačních technologií či do kybernetické bezpečnosti. Spojené království v roce 2017 zaznamenalo nárůst kybernetické kriminality, což znamená, že bude potřeba s touto kriminalitou bojovat. Což může vést k přílivu zahraničních společností, zejména z USA a Indie, které se zaměřují na kybernetickou bezpečnost. Jelikož je v tomto odvětví velmi složité najít odborníky. (Integra, 2018) (Lang, Khanna, 2018)

- **Konektivita**

Konektivita je dalším z pozitivních aspektů globalizace. Lidé po celém světě mohou vzájemně komunikovat pomocí telekomunikačních technologií či internetu. Konektivitu je i možno chápat jako spojení zemí, které utvářejí mezinárodní pakty a smlouvy jako například dohody o volném obchodu, jako jsou NAFTA, WTO, CEFTA, ASEAN, OECD. Tyto dohody významně zjednodušují vzájemnou obchodní spolupráci, což je výhodné pro všechny strany. (Forbes, 2015) Je možné také dovážet stejný produkt z více zemí s různou kvalitou a vlastnostmi, což umožňuje velký výběr mezi spotřebiteli. Například v roce 2012 Spojené království dovezlo náramkové hodinky z celkem 39. zemí a kávu ze 71. zemí. (Gov.uk, 2018)

Z důvodu konektivity se změnila i struktura britského obchodu. Za posledních 50 let zaznamenalo Spojené království výrazný nárůst tržeb v odvětví služeb. Zejména odvětví jako jsou finanční služby a obchodní aktivity se staly významnou součástí britské ekonomiky. Dále vzrostl podíl obchodu s chemikáliemi. Naopak obchod s dopravními prostředky postupně klesá. (Gov.uk. 2018)

Pokud jde o životní prostředí, konektivita, mezinárodní obchod a přímé zahraniční investice mohou poskytnout méně rozvinutým zemím pomoc k přijetí nových technologií, které mohou být ekologičtější. (Světová banka, 2001) Nadnárodní korporace mohou také pomoci životnímu prostředí exportem vyšších standardů a osvědčených postupů do méně industrializovaných zemí, které tak mohou vyměnit staré neekologické postupy za nové, které jsou šetrnější k životnímu prostředí.

Dalším významným pozitivem je konektivita světa v případě katastrof, jako je například hladomor, zemětřesení, vlna tsunami či povodně. Humanitární pomoc je možno dodat už několik hodin po přírodní katastrofě.

3.3.2 Negativní aspekty

- **Migrace za prací**

Migrace do Spojeného království v posledních letech prudce stoupá. Obrovský boom nastal po roce 2004, kdy došlo k rozšíření Evropské Unie o státy východní Evropy, což vedlo k jednoduššímu procesu migrace za lepšími pracovními podmínkami pro obyvatele nových členských států. Tento krok však vedl i k tomu, že obyvatelé Velké Británie čelí zvýšené pracovní konkurenci. Jelikož ve Velké Británii je i práce za minimální mzdu atraktivní pro pracovníky z chudších států Evropy a s nižšími životními náklady. Zejména méně kvalifikovaní obyvatelé Velké Británie tak mají obavy o ztrátu zaměstnání či nemožnost dosáhnout lepší mzdy. Dále jsou pracovníci z Velké Británie často naštvaní, že si zaměstnavatelé raději vyberou pracovníky ze zahraničí, kteří jsou ochotni pracovat za nižší mzdu. (MacKinnon 2011) (Hanley, 2011)

Jedním z příkladů je aféra ropné rafinerie Lindsey z roku 2009. Společnost zaměstnávala méně kvalifikované italské pracovníky prostřednictvím subdodavatele. Tyto pracovníci byli nuceni pracovat za nižší mzdu než obyvatelé Velké Británie, jelikož byli oficiálně zaměstnání v Itálii. Společnost tak preferovala zahraniční pracovníky před Britskými, což vedlo k rozsáhlým stávkám vedených místními obyvateli. Tato aféra vedla k sestavení kolektivní smlouvy s odbory Spojeného království. Smlouva mimo jiné vyžaduje rovné podmínky pro britské pracovníky a pracovníky ze zahraničí. Podle organizátorů stávky nebyla stávka namířena proti Italským pracovníkům, ale proti systému. (MacKinnon 2011) (Wintour, 2009) (Hanley, 2011)

- **Ekonomická závislost**

Jeden z nejvýznamnějších negativních aspektů globalizace je zvýšené riziko spojené se vzájemnou závislostí ekonomik. Země jsou na sobě stále více závislé, což znamená,

že negativní ekonomický šok v jedné zemi, se může rychle rozšířit do dalších zemí. Například pokles prodeje automobilů ve Velké Británii ovlivňuje zbytek Evropy, protože většina vozů zakoupených ve Velké Británii se dováží z EU. Kolaps amerického trhu s hypotékami v roce 2008 vyvolal globální krizi v bankovním systému, protože banky na celém světě utrpěly pokles hodnoty svých aktiv a snížily vzájemné půjčky. To způsobilo krizi likvidity a pomohlo podpořit závažný pokles světové ekonomiky. (Hanley, 2011)

Lidé s nízkými příjmy ve Velké Británii čelili během světové hospodářské krize stejným problémům, jako tomu bylo v minulosti. Významně vzrostly náklady na jídlo a palivo, načež se to projevilo ve zvýšených životních nákladech domácností. Domácnosti se však potýkali se ztrátami pracovních míst či zkrácením hodin. To vedlo k náhlým změnám v jejich příjmech. Docházelo proto ke značným ekonomickým problémům v mnoha rodinách. Tyto problémy se vláda snaží řešit podporou blahobytu, zvyšováním sociálních dávek, zvyšování minimální mzdy a podporou v nezaměstnanosti. (Hanley, 2011)

Nadměrná specializace na určitý produkt v určité zemi, je dalším rizikem spojeným s propojeností ekonomik. Náhlý pokles světové poptávky určitém produktu může vrhnout ekonomiku do recese. (Hanley, 2011)

- **Monopol a standardizace**

Nadměrná standardizace produktů prostřednictvím globální značky je další negativní aspekt globalizace, který má za následek monopol určité společnosti. Jedním z příkladů může být operační systém Microsoft Windows, jenž je nejpoužívanější operační systém na světě a ve Velké Británii. Standardizace počítačových operačních systémů a platform přináší značné výhody, ale na druhou stranu vede k nedostatečné rozmanitosti produktů. Dále vytváří značné překážky pro vstup na trh pro malé a střední firmy. (Hanley, 2011)

- **Daňové úniky**

Nadnárodní společnosti, jako jsou Starbucks, Google a Amazon, se vyhýbají placení daní z britského prodeje. Společnosti totiž využívají složitých daňových struktur mezi svými mateřskými a dceřinými společnostmi. (BBC, 2013) (FT, 2017)

Například společnost Starbucks měla v roce 2012 ve Velké Británii tržby v hodnotě 400 milionů liber, ale na daních z příjmu právnických osob nezaplatila nic. Zisk totiž převedla do nizozemské sesterské společnosti na placení licenčních poplatků, dále koupila kávová zrna ze Švýcarska a zaplatila vysoké úrokové sazby za půjčky od dceřiných společností v jiných státech. Globalizace totiž umožnila firmám přesunout kapitál ze zemí s vysokými daněmi do zemí s nízkými daněmi. Často se jedná pouze o využití daňových mezer. (BBC, 2013) (FT, 2017)

Například společnosti jako Apple, Google či Amazon využívají nízké daňové sazby v zemích jako Bermudy, Lucembursko nebo Irsko. To znamená, že do Britské pokladny neplynou žádné příjmy z daní právnických osob. Pro mnoho společností, které platí velké daně ve Velké Británii, je tento fakt velmi frustrující, jelikož některé nadnárodní společnosti se tomu mohou vyhnout. (BBC, 2013) (FT, 2017)

- **Zátěž na životní prostředí**

Mezi významné negativní aspekty globalizace bezesporu patří její dopad na životní prostředí. V posledních letech se na toto téma začíná upínat čím dál tím větší pozornost, jelikož si lidé stále více začínají připouštět její dalekosáhle účinky. Globalizace celkově vede ke zvýšení spotřeby produktů, což významně ovlivňuje ekologický cyklus. Globalizace také vede ke zvýšené přepravě surovin a potravin z jednoho místa na druhé. Mnohdy i z jednoho kontinentu na druhý. Dříve totiž lidé konzumovali převážně potraviny vypěstované a zboží vyrobené v místě jejich bydliště, ale s globalizací lidé konzumují potraviny, které byly vypěstovány na druhé straně zeměkoule. Tento fakt přináší i otázky ohledně množství paliva, které je spotřebované při přepravě těchto produktů a množství

CO₂. To vede ke zvýšení úrovně znečištění životního prostředí a má dalekosáhlé dopady na celý ekosystém naší planety. (Environment.co, 2018) (Panayotou, 2000)

Další problém představuje průmyslový odpad, který vzniká v důsledku výroby. Tento odpad velmi často končí na dně oceánů a má negativní dopad na ekosystém. Mezi nejvíce diskutované problémy v současnosti patří nadměrné používání plastu. Plast představuje jeden z nejvíce problematických materiálů, protože se jedná o nerozložitelný produkt. Plast se však používá velmi často, jelikož je levný a velmi praktický. Jeho nadměrné používání však už dnes vyvolává velké problémy v různých částech světa. (Environment.co, 2018) (Panayotou, 2000)

V důsledku nadměrné poptávky po potravinách a nárůstu populace na světě, je potřeba pěstovat stále více a více potravin. Tento fakt má za následek tlak na zemědělce vyprodukovat co nejvíce potravin. Do půdy jsou tím pádem vpravovány chemikálie a hnojiva, která sice pomáhají snížit množství plevelu a škůdců, což vede ke zvýšení produkce. Na druhou stranu však půda degraduje a stává se neúrodnou. (Environment.co, 2018) (Panayotou, 2000)

Obrázek 6 Pobřeží mexického zálivu. Zdroj: BBC

Mezi příklady výrazného znečištění životního prostředí patří nehoda společnosti British Petroleum z roku 2010. V dubnu roku 2010 došlo k havárii ropné plošiny Deepwater Horizon v Mexickém zálivu. Plošina explodovala a v důsledku toho došlo

k nekontrolovatelnému úniku ropy do Mexického zálivu. Kvůli této havárii zahynulo více než 6 100 ptáků, 600 mořských či 153 mrtvých delfínů, kteří byli vyplaveni na pobřeží. Není jasné, jak moc tragédie ovlivnila podmořský život, jelikož se ropa dostala na tisíce metrů čtverečních. (Bryant, 2011)

Společnost BP vyčlenila částku ve výši 20 miliard dolarů na odškodnění obyvatel a podniků zasažených touto havárií. Více než 600 milionů dolarů bylo přiděleno odvětví rybolovu. (Bryant, 2011)

- **„Winners and losers“**

Globalizace vyvolává jev, který generuje takzvané vítěze a poražené v oblasti globalizace. Globalizace přináší pro některé jedince či společnosti větší výhody než pro jiné. V některých případech se pro některé obyvatele či firmy mohou podmínky pro život či podnikání dokonce velmi zhoršit, pokud se jejich země stává otevřenější pro import nového zboží, nápadů a lidí. (Hornok, Koren, 2017) (Milanovic, 2013)

Mezi takzvané vítěze se řadí zejména společnosti s konkurenční výhodou jako například softwarové společnosti či společnosti se silnou značkou a historií. Mezi tyto společnosti je možno zařadit většinu nadnárodních společností například Apple, Coca – Cola, Nestlé, Toyota, Unilever či mnoho dalších. Pro tyto společnosti je globalizace důležitá, jelikož mohou využívat kapitál ze zahraničí, daňové úlevy nebo levnější pracovní sílu. (Hornok, Koren, 2017) (Milanovic, 2013)

Další vítěze je možno nalézt v zemích s nízkonákladovou pracovní silou a silnou infrastrukturou pro export. Mezi tyto země patří například Jižní Korea, Vietnam a Thajsko. Tyto země mají silné zastoupení exportu na procentu HDP a globalizace je pro ně stěžejní při jejich podnikatelských aktivitách. Mezi vítěze je možno zařadit i spotřebitele, kteří mají prospěch z nižších cen v důsledku velké konkurence. (Hornok, Koren, 2017) (Milanovic, 2013)

Mezi takzvané poražené v oblasti globalizace je možno zařadit například nekvalifikované manuální pracovníky, kteří zaznamenali pokles pracovních příležitostí se strukturální

změnou ekonomiky či byli nahrazeni roboty. Dále pak daňové poplatníky, kteří trátí kvůli úhybným manévřům nadnárodních společností při placení daní. Dále je možno zařadit mezi poražené životní prostředí, které zažívá nadměrnou zátěž při nadměrném využívání přírodních zdrojů a důsledků globálního oteplování. Dalším příkladem mohou být výrobní společnosti ve Velké Británii bojující s konkurencí s nižšími náklady na pracovní sílu. (Hornok, Koren, 2017) (Milanovic, 2013)

V některých zemích dochází k jevu zvaném „odliv mozků“, protože mladí kvalifikovaní pracovníci se stěhují do zemí s vyššími příjmy. Tento jev je možné pozorovat ve státech východní Evropy, jelikož mnoho studentů či kvalifikovaných pracovníků odchází za prací do Velké Británie. (Hornok, Koren, 2017) (Milanovic, 2013)

3.3.3 Potenciální překážky

Pokud se nadnárodní společnost rozhodne vstoupit na nový trh, představuje to nové možnosti a potenciální zisk, pro zemi, do které je investováno, ale na druhou stranu tento krok může zapříčinit i mnoho problémů, jelikož ne všechny země jsou připraveny na příliv zahraničních společností.

Nejčastěji investují silné ekonomiky jako je Spojené království, USA, Japonsko a země západní Evropy. Tyto země mají vysokou životní úroveň a těží z pevných obchodních vazeb a převážně převládají pozitivní důsledky z globalizace. V posledních letech mají výhody z globalizace i země jako je Čína, Brazílie, Rusko a Indie, jelikož načerpaly dovednosti od nejvíce vyspělých států a sami tak mohou vstupovat na další trhy a rozvíjet svou ekonomiku. (BBC, 2018) (Nissanke, Thorbecke, 2007)

Některé státy však také štěstí nemají, jelikož se potýkají s řadou problémů, které globalizaci zpomalují či úplně zastaví. Tento fenomén se týká zejména rozvojových zemí v Africe, které patří mezi nejméně rozvinuté země na světě a často jsou politicky nestabilní. I když Afrika představuje nové možnosti pro export přírodních zdrojů, jelikož jich má stále dostatek. Problém může být například v logistice, jelikož tento kontinent nemá ostatek infrastruktury, například silnic, železnic, letišť a přístavů, což brání vývozu výrobků na trh. Dále tyto země neoplývají vysokou mírou gramotnosti, což znamená, že i když

se společnost investuje například do nové továrny, nesežene dostatek kvalifikovaných zaměstnanců. Je to z toho důvodu, že většina těchto zemí se zabývá především zemědělstvím. (BBC, 2018) (Nissanke, Thorbecke, 2007)

Další problém pro rozvoj investic jsou občanské války a časté epidemie. Jedná se například o častý výskyt malárie, AIDS, eboly či dalších tropických nemocí. Což má za následek neschopnost obyvatelstva pracovat. Dalšími překážkami mohou být i časté přírodní katastrofy, jako jsou sucho, hladomor či zemětřesení. (BBC, 2018) (Nissanke, Thorbecke, 2007)

Mezi významné překážky pro rozvoj globalizace mohou být i velmi přísná opatření ze strany vlády. Jedním z příkladů může být izolovanost Severní Koreje. (BBC, 2018) (Nissanke, Thorbecke, 2007)

Využívání rozvojových zemí bohatšími vlivnějšími vyspělými zeměmi znamená rozvoj země, ale na druhou stranu zisk putuje zpět do hostitelské země. (BBC, 2018) (Nissanke, Thorbecke, 2007)

3.4 Brexit

Dne 31.1.2020, po skoro čtyřech letech, Boris Johnson prošel svou dohodou o odstoupení parlamentem a připravil cestu pro Spojené království pro odchod z Evropské Unie. Zatímco se Spojené království dohodlo na podmínkách svého odchodu z EU, obě strany se stále musí rozhodnout, jak bude vypadat jejich budoucí vztah. Tento vztah bude vymezen během takzvaného „přechodného období“, které začíná 31.1.2020 a předběžný konec je naplánován na 31. prosince 2020. Během tohoto jedenáctiměsíčního období bude Spojené království nadále dodržovat všechna pravidla EU a jeho obchodní vztahy zůstanou stejné. (BBC, 2020) (The Week, 2020)

Navzdory protichůdným volebním předpovědím v době před referendem o vystoupení o EU většina komentátorů očekávala, že Britové se rozhodnou zůstat v Evropské unii. Kampaň „Leave“ však zvítězila se ziskem 51,9 %. Pro setrvání v EU hlasovalo 48,1 % obyvatel, což je na první pohled velmi těsné, jenže tato mezera znamená 1,3 milionu hlasů. (Barwinska-Malajowicz, 2018) (BBC, 2020)

I když bylo referendum o Brexitu dlouhodobě podceňováno, ukázalo se, že populistická gesta jsou stále mocná. Jedním z hlavních hesel v kampani pro odchod Spojeného království byla otázka migrace. Bez ohledu na skutečný dopad, občané EU, vnímají nejnovější imigrační toky, jako života ohrožující. Doprovází je strach a nejistota pro budoucnost a roste popularita pravicových stran. Migrace však není pro Evropu novým jevem a očekává se, že se dokonce zvýší v nadcházejících desetiletích. Jedním z důvodů pro odchod z EU, bylo pro voliče Borise Johnsona, zamezení přesunu pracovní síly z ostatních zemí EU, zejména ze zemí východní Evropy. Tyto národnosti nemají problém s prací za minimální mzdu, což oceňují nadnárodní společnosti, které stále více vyhledávají pracovníky z východní Evropy, ale na druhé straně toto chování pobuřuje zejména méně kvalifikované britské občany, kteří i přes svou kvalifikaci a dlouholetou pracovní zkušenosti, nedosáhnou na vyšší mzdu, jelikož zde bude pořád někdo, kdo je ochoten dělat tu samou práci za minimální mzdu. (Barwinska-Malajowicz, 2018) (BBC, 2020) (The Week, 2020)

Výsledky voleb také rozdělily Spojené Království na několik celků. Zatímco celá Anglie, kromě hlavního města Londýna, žádala o vystoupení z Evropské Unie. Naopak celé Skotsko a Severní Irsko žádalo o setrvání v EU. Tento fakt dále vede obyvatele Skotska o vyhlášení dalšího referenda o nezávislosti. (BBC, 2020) (The Week, 2020)

3.4.1 Změny ve volném obchodě

Jak již bylo zmíněno výše, po dni odchodu z EU následuje takzvané „přechodného období“, během kterého bude Spojené království nadále dodržovat všechna pravidla EU a jeho obchodní vztahy zůstanou stejné. (BBC, 2020) (The Week, 2020)

Během této periody je potřeba vyjednat například dohody o volném obchodu. Po Brexitu se Spojené království stane tzv. „Třetí zemí“, což znamená, že již není členem EU a nemá registrovanou obchodní dohodu se zeměmi EU. Pokud by se nevyjednaly do konce tohoto období žádné dohody mezi zeměmi EU, Spojené království by se uchýlilo k obchodování s EU za podmínek WTO, což znamená, že by se automaticky uplatňovaly sazby dané touto organizací. Pokud totiž země nemá dohodu s druhým státem, je potřeba se řídit pravidly stanovenými Světovou obchodní organizací. Pro každou zemi je stanoven tarif či daň za vstup zboží do země. Například za vozidla importující ze zemí mimo EU do EU se účtuje 10 % jejich hodnoty. Sazby na zboží mohou být však výrazně vyšší. Například průměrná sazba za dovoz mléčných výrobků ze zemí mimo EU do zemí EU je v průměru 35 %. Tyto sazby mají chránit místní produkty a chránit trh před nasycením. (WTO, 2019) (Chaplain, 2020) (BBC, 2020)

Všichni členové WTO musí zacházet se zeměmi, s nimiž nemají obchodní dohodu, stejným způsobem, což znamená, že pokud by Spojené království zrušilo tarify pro jednu členskou zemi, muselo by to udělat pro všechny ostatní členy WTO. Tento krok by využily nadnárodní společnosti mimo EU, které by importovali levnější zboží do Spojeného království, jelikož by to znamenalo nulové přeshraniční tarify a snížení nákladů. (WTO, 2019) (Chaplain, 2020) (BBC, 2020)

Tento krok by měl za následek nejen poškození britských podnikatelů, kteří jsou dnes chráněni přeshraničními tarify od levnějšího zboží proudícího ze zbytku světa, ale také

by vedl k tzv. „necelním překážkám“. Mezi ně patří například kontrola kvality a bezpečnostní normy. Tyto předpisy by měli na následek dodatečné kontroly na hranicích a lze předpokládat, že by docházelo k velkým zpožděním dodávek zboží. (WTO, 2019) (Chaplain, 2020) (BBC, 2020)

3.4.2 Predikce

Spojené království vystoupilo z Evropské unie na konci ledna 2020 a mnoho společností se snaží připravit na to, jak se změní jejich podnikání. Pouze malé množství společností má nový plán na přehodnocení strategie podnikání ve Spojeném království. Neexistuje totiž šablona, jak by se společnosti měly v reakci na Brexit změnit. Informace o tom, co to pro společnosti bude znamenat, jsou omezené a názory se rychle mění a jsou stále protichůdné. (McNamme, 2018)

Jak budou jednání po Brexitu vypadat není jasné. První prioritou bude vyjednat obchodních dohod s EU. Jelikož EU je nejdůležitější obchodní partner. Vláda však dala najevo, že Spojené království musí opustit celní unii a jednotný trh a ukončit celkovou jurisdikci Evropského soudního dvora. (Barnes, 2020)

Vláda vyloučila jakoukoli formu prodloužení přechodného období. Pokud nebude do konce roku dohodnuta a ratifikována žádná z obchodních dohod, bude Spojené království čelit vyhlídce na vývozní cla do EU. (Barnes, 2020)

3.5 Návrhy na zlepšení situace

Nadnárodní společnosti jsou přirozenou součástí ekonomiky ve Spojeném království. Operují na tomto trhu dlouhá léta a v rámci globalizace spolupracují s ostatními státy na zvýšení produktivity práce a snižování nákladů, což umožňuje zvýšení zisku. Proces fungování nadnárodních korporací v globalizovaném světě je velmi efektivní, ale je zde stále prostor ke zlepšení. V této kapitole jsou uvedeny některé potenciální návrhy na zlepšení situace v rámci globalizace a nadnárodních společností.

- **Kontroly dodavatelů**

Jak bylo uvedeno v praktické části této práce, někteří dodavatelé, zejména z Jihovýchodní Asie, mají problém s dodržováním lidských práv ve svých továrnách, kde je produkováno zboží či potraviny pro trh ve Spojeném království. Tento problém je velmi těžko řešitelný a vyžaduje kooperaci jak nadnárodních korporací, vlád jednotlivých zemí, tak i chování spotřebitelů.

Na zmírnění tohoto problému je potřeba vytvořit efektivnější zákony na ochranu lidských práv a dbát na jejich dodržování. Kontroly na dodržování lidských práv by měli být podnikány ze strany vlád jednotlivých zemí, tak i mezinárodních organizací. Kontroly by měli být velmi přísné a nahodilé. Případné problémy by měli být řešeny ihned a pod vysokými pokutami a měli by být medializovány, což vyvolá tlak na odběratele ve Spojeném království tak i na spotřebitele.

- **Podpora Fair trade**

Ruku v ruce s předchozím návrhem je podpora takzvané organizace zvané Fair trade za spravedlivý či férový obchod. Tato organizace označuje svou obchodní značkou výrobky, které jsou produkovány společnostmi dodržujícími sociální a environmentální zásady. Výrobky označené touto značkou začínají být poslední dobou velmi vyhledávané u spotřebitelů.

Problémem této značky je, že není kontrolována státem, ale organizací, která vydává certifikaci. Což může mít za následek neprůhledné jednání s možností korupce ze strany dodavatelských společností. Dalším negativem je i často vyšší cena za produkt.

Tento problém by vyřešilo například založení obdobné značky, působící na nadnárodní bázi a kontrolované vládními orgány. Další možností je i kooperace organizace Fair trade s politiky ve všech zemích na světě a jejich nahodilé kontroly u vlastníků této certifikace. Problém vyšší ceny se zbožím s označením Fair trade by vyřešilo vhodné zdanění produktů, či případné dotace. Pokud by zboží s označením Fair trade bylo stejně drahé jako stejný produkt bez označení, jelikož by produkt se značkou měl nižší daňovou sazbu. Nepředstavovalo by to pro spotřebitele výrazný problém.

Dalším krokem je osvěta obyvatel Spojeného království. Ačkoli je problém dodržování lidských práv při zpracování potravin a zboží velmi známý, mnoho obyvatel si jej nepřipouští. Je potřeba stále více medializovat případy nedodržování lidských práv a zveřejňovat i problematické výrobky. Obyvatele je potřeba vzdělávat a motivovat je k podpoře výrobků, které nejsou spojeny s porušováním lidských práv. Je třeba ukázat, že například při koupi banánů s označením fair trade zaplatí sice o libru více za kilogram, ale mohou si být jisti, že zpracovatelé nebyli nuceni k novodobému otroctví, ale za svou práci dostali řádně zapláceno.

Další motivací pro spotřebitele by mělo být i to, že výrobky s označením Fair trade jsou šetrnější k životnímu prostředí.

- **Ochrana malých obchodníků**

Nadnárodní společnosti v mnoha případech likvidují podnikání malých a středních firem, jelikož jejich ceny za zboží jsou pro spotřebitele příznivější.

Ke zlepšení této situace je potřeba výraznější antimonopolní kontrola ze strany státu či případné dotace pro malé a střední společnosti. Dotace by malým společnostem pomohli

překonat hlavně počáteční problém, když nadnárodní společnosti vstupují na trh a takzvaně přetáhnou klienty malých firem a lákají je na lepší podmínky či levnější produkty.

Další formou je i podpora lokálních výrobců a producentů například vytvořením značky, podobné Fair trade, která bude symbolizovat podporu malých podniků. Tyto menší podniky jsou mnohdy schopny vyprodukovat zboží a produkty vyšší kvality a jejich zaměstnanci jsou v mnoha případech lokální a mají v mnoha případech daleko lepší pracovní podmínky.

- **Zamezení neplacení daní**

Tento problém se snaží vyřešit vlády po celém světě, ale zatím neúspěšně. Nadnárodní společnosti si vždy najdou mezeru v zákoně a placením daní se ve státech s vyšší daňovou sazbou úspěšně vyhýbají.

Zamezení vyhýbání se daňové povinnosti je běh na dlouhou trať. Především je potřeba upravit zákony o daních z příjmu právnických osob, aby se vyplnily mezery v zákoně. Vyhýbání se daňové povinnosti se stane tím pádem složitější. Dalším možným řešením je snížení daňové povinnosti, což povede k tomu, že společnosti nebudou muset převádět své zisky do zahraničí, ale jelikož daňová povinnost nebude velká, mohou danit své příjmy ve Spojeném království. Toto řešení však povede k menším příjmům do státní kasy a hrozí, že stát nebude mít dostatek peněžních prostředků na investice, sociální dávky a peníze na zdravotnictví či školství.

Stát by měl také podnikat dalekosáhlejší finanční kontroly a audity.

- **Větší podpora exportu**

Zejména v době po Brexitu je situace ohledně exportu a importu nejasná a do budoucna nejistá. Stát by však neměl vytvářet bariéry pro export. Zejména pro menší společnosti je mnohdy export do ostatních zemí velmi důležitý. Pro Spojené království je důležitým partnerem jejich nejbližší soused, Irsko. Proto by vláda měla vytvořit co nejrychleji

smlouvy o mezinárodním obchodě zejména s tímto státem. Dále by neměl stát otálet s budováním dobrých vztahů se zeměmi Evropské unie.

Stát by měl podporovat export ze země, jelikož se podílí na zvyšujícím se podílu HDP. Vláda by neměla zavádět zbytečná opatření proti vývozu ze země a měla by naopak vývoz podporovat. Jedním z příkladů na podporu exportu může být rychlé jednání se státy EU na vyřešení celní unie.

4 Výsledky a diskuse

Za předpokladu, že si Spojené království zachová svou konkurenceschopnost, globalizace a vliv nadnárodních společností, z dlouhodobého hlediska zvýší růst ekonomiky Spojeného království. Růst v krátkodobém horizontu může být však nestabilní, kvůli potenciální nestabilitě ohledně Brexitu.

Zvýšená konkurence v podobě nadnárodních společností a jejich efektivnímu podnikání dlouhodobě snižuje cenovou hladinu u výrobců. Vzhledem k tomu, že britské firmy mohou získávat zdroje z celého světa, mohou být náklady sníženy, což může být přeneseno z hlediska snížených domácích a vývozních cen. Naopak má tento fakt negativní účinek na místní výrobce, kteří musí náklady snížit na minimum, což vede k mnoha negativním důsledkům, například nižší mzdy pro pracovníky, snižování kvality produktů či nestabilita společnosti, která může vést i ke krachu společností.

Jedním z nejvýznamnějších příkladů ekonomického důsledku globalizace s ohledem na nadnárodní korporace je působení takzvané „Velké čtyřky“ supermarketů na trhu s potravinami. Tesco, ASDA, Morrison's a Sainsbury's vlastní více než 70 % podílu na prodeji potravinářských výrobků. Tento fakt významně ovlivňuje lokální obchody a producenty, jelikož v mnoha případech nejsou schopni konkurovat těmto nadnárodním společnostem. Problém vězí zejména v tom, že velké obchodní řetězce lákají své zákazníky na nízké ceny. Což vede k tlaku na dodavatele ke snižování nákladů. Dodavatelé jsou tudíž nuceni využívat levnější a mnohdy méně kvalitní suroviny a snižovat mzdové náklady. V některých odvětvích je téměř nemožné snižovat náklady na výrobu, proto je mnoho společností, zejména jde o zemědělské společnosti a farmy ve Velké Británii, nuceno k ukončení své činnosti.

Nadnárodní společnosti v globalizovaném světě mají významný vliv na zaměstnanost ve Velké Británii. Pracovní místa pro méně kvalifikované zaměstnance jsou postupem času nahrazena novými technologiemi a tito zaměstnanci nejsou schopni odolat vysokému tlaku trhu a stávají se často dlouhodobě nezaměstnanými. Naopak nadnárodní společnosti vytváří nová pracovní místa zejména v sektoru služeb a R&D, jelikož ve Spojeném Království pracuje mnoho kvalifikovaných a vzdělaných obyvatel. Dlouhodobě přispívají

nadnárodní společnosti ke zlepšení produktivity práce a přinášejí nové technologie a znalosti.

Jedním z největších problémů globalizovaného světa je přítomnost jevu zvaného „Winners and Lossers“, neboli vítězové a poražení. V tomto případě jsou vítězové nadnárodní společnosti a lidé, kteří jsou schopni se rychle adaptovat na rychle se měnící podmínky. Globalizace přináší zvláštní jev, kdy není možné zařídit ideální podmínky pro každého člověka či společnost na trhu. Vždy je někdo, kdo profituje z globalizace na úkor ztráty druhého.

Velkým tématem souvisejícím s globalizací je dopad na životní prostředí. V dřívější době byla globalizace považována za největšího viníka. Naopak se ukázalo, že nové technologie využívané v průmyslu a větší povědomí lidí o globálním oteplování a o ekologických problémech často vede ke zlepšení situace. Lidé se navíc začínají více zajímat o globální problémy a snaží se přispět k řešení tohoto problému. Obyvatelé Velké Británie začínají více recyklovat, snaží se využívat méně plastových produktů či využívají například znovupoužitelné kelímky na kávu. Na tento trend stihli zareagovat i nadnárodní společnosti, které nabízejí například snížení ceny za kávu při využití vlastního kelímku.

5 Závěr

Spojené království je silně globalizovaná země s velkým vlivem nadnárodních společností, které ovlivňují každodenní život obyvatel jak v pozitivním, tak v negativním slova smyslu. Nadnárodní společnosti pomáhají svými aktivitami udržovat Velkou Británii na pozici lídra světové ekonomiky, i přes potenciální problémy a nejistotu ohledně Brexitu.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska je příkladem fungující globalizované ekonomiky. Jsou zde dodržované zákony, lidská práva, zdravotnictví je na vysoké úrovni, nezaměstnanost se stále snižuje, HDP se zvyšuje a lidé žijí ve svobodě a demokracii. I přes tyto pozitivní aspekty je stále potřeba pracovat na zlepšování situace. Zejména je třeba zamezit dovozu produktů ze zemí, kde jsou lidská práva porušována a zajistit vhodné pracovní podmínky pro zaměstnance ze zemí třetího světa. Dále je třeba pracovat na snižování korupce, zamezení využívání mezer v zákonech a vyhýbáním se daňové povinnosti pro nadnárodní společnosti.

Vláda by měla ještě více podporovat přímé zahraniční investice, jelikož je ve Velké Británii mnoho příležitostí, zejména v oblasti obnovitelné energie, R&D a finančnictví. Na druhé straně by měla podporovat i lokální podnikatele a producenty, jelikož ti se musí potýkat s každodenním bojem o zákazníky. Obyvatelé a firmy ve Velké Británii by se měli neustále vzdělávat a rychle adaptovat na globalizované prostředí, jelikož negativní důsledky v oblasti obchodu a zaměstnanosti spadají zejména na méně kvalifikované zaměstnance a zastaralé technologie.

Za jednu z největších výhod globalizace je možnost konektivity mezi lidmi na celém světě. Svět však čelí v poslední době negativní stránce konektivity v globalizovaném světě, a to hrozbě epidemie Koronaviru, rozšířeného z Číny do celého světa v průběhu třech měsíců. Tento fakt může zpomalit ekonomiku na celém světě a výrazně ohrozit všechny odvětví průmyslu a obchodu.

6 Seznam použitých zdrojů

6.1 Knižní zdroje

- BAYLIS, John a Steve SMITH. *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*. 8. New York: Oxford University Press, 2020. ISBN 0198825544.
- FRIEDMAN, Thomas. *The Lexus and the Olive Tree*. New York: HarperCollins, 1999. ISBN 0006551394.
- FRIEDMAN, Thomas. *The World Is Flat 3.0: A Brief History of the Twenty-first Century*. 3. New York: Picador, 2007. ISBN 9780312425074.
- JAMES, Paul. *Globalism, Nationalism, Tribalism: Bringing Theory Back In*. 1. New York: SAGE Publications, 2006. ISBN 0761955143.
- KADEŘÁBKOVÁ, Anna a Václav ŽDÁREK. *Makroekonomická analýza*. Praha: VSEM, 2006. ISBN 8086730050.
- KOZUL-WRIGHT, Richard a Robert ROWTHORN. *Transnational Corporations and the Global Economy*. 1. London: Palgrave Macmillan, 1998. ISBN 9781349265251.
- LECHNER, Frank a John BOLI. *The Globalization Reader*. 6. Atlanta: John Wiley, 2019. ISBN 1119409942.
- PIETERSE, Jan Nederveen. *Globalization and Culture: Global Mélange*. 4. Santa Barbara: Rowman & Littlefield, 2019. ISBN 1538115247.
- RITZER, George. *The Blackwell companion to globalization*. 2. Malden: Wiley-Blackwell, 2007. ISBN 9781405132749.
- WILKINS, Mira a Alan BREWER. "The history of multinational enterprise." *The Oxford handbook of international business*. 1. Oxford: Oxford University Press, 2001. ISBN 9780191529245.
- WOOD, Alex a Brendan BURCHELL. *Unemployment and well-being. The Cambridge Handbook of Psychology and Economic Behaviour*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. ISBN 9781107654150.

6.2 Internetové zdroje

- ABBAS, Qaiser, Salman AKBAR a Ali Shan NASIR. *Impact of Foreign Direct Investment on Gross Domestic Product* [online]. 2011 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://globaljournals.org/GJMBR_Volume11/5-Impact-of-Foreign-Direct-Investment-on-Gross-Domestic-Product.pdf
- About Sinopec Group. *Sinopec Group* [online]. [cit. 2020-01-30]. Dostupné z: <http://www.sinopecgroup.com/group/en/companyprofile/AboutSinopecGroup/>
- About us. *Sainsburys* [online]. [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.about.sainsburys.co.uk/great-products-and-services/groceries>
- About us. *Walmart* [online]. [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: <https://corporate.walmart.com/our-story>
- ADAMS, Shelley. *The Influence of Globalization, Economics, and Educational Policy on Development of 21st-Century Skills in Science, Technology, Engineering, and Mathematics Education Through Projectbased Learning and Science Competitions in Secondary Schools in Ireland* [online]. 2017 [cit. 2020-01-18]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/2071240192?pq-origsite=gscholar>
- AMADEO, Kimberly. *Unemployment, Its Causes, and Its Consequences* [online]. 2019 [cit. 2020-02-06]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/what-is-unemployment-3306222>
- ASLAM, Aqib, Johannes EUGSTER, Giang HO, Florence JAUMOTTE, Roberto PIAZZA a Carolina OSORIO-BUITRON. *Globalization Helps Spread Knowledge and Technology Across Borders* [online]. 2018 [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <https://blogs.imf.org/2018/04/09/globalization-helps-spread-knowledge-and-technology-across-borders/>
- BANK OF ENGLAND. *What is GDP?* [online]. 2019 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.bankofengland.co.uk/knowledgebank/what-is-gdp>
- BARANIUK, Chris. *The massive farms harnessing an invisible force* [online]. 2017 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/future/article/20170606-the-largest-wind-farms-in-the-world-are-in-the-uk>

- BARFORD, Vanessa a Gerry HOLT. *Google, Amazon, Starbucks: The rise of 'tax shaming'* [online]. 2013 [cit. 2020-02-29]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/magazine-20560359>
- BARNES, Peter. *Brexit: What happens now?* [online]. 2020 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-4639339>
- BARWINSKA-MALAJOWICZ, Anna. *Where do We Go from Here? The EU Migration Flows after the Brexit Referendum.* [online]. 2018 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/330369382_Where_do_We_Go_from_Here_The_EU_Migration_Flows_after_the_Brexit_Referendum_Possible_Future_Scenarios_in_the_Polish_Example
- BBC. *Calls mount for boycott of Thai shrimp imports after slave labour report* [online]. 2015 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/business-35106683>
- BBC. *Trade and globalisation* [online]. 2018 [cit. 2020-02-21]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zdctyrd/revision/2>
- BRESSER PEREIRA, Luiz Carlos a Dinesh KHANNA. *Globalization and Competition* [online]. 2010 [cit. 2020-02-15]. Dostupné z: <https://ideas.repec.org/b/cup/cbooks/9780521196352.html>
- Brexit timeline: all the key dates in the UK's exit from the EU. *The Week* [online]. 2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.theweek.co.uk/100284/brexit-timeline-key-dates-in-the-uk-s-break-up-with-the-eu>
- Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU. *BBC* [online]. 2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-politics-32810887>
- BRYANT, Ben. *Deepwater Horizon and the Gulf oil spill - the key questions answered* [online]. 2011 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/environment/2011/apr/20/deepwater-horizon-key-questions-answered>

- BUTLER, Sarah. *Asda is named worst supermarket in treatment of suppliers* [online]. 2017 [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/business/2017/jun/26/asda-supermarket-suppliers-walmart-morrisons>
- CFI. *What is Unemployment?* [online]. 2019 [cit. 2020-02-06]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/unemployment/>
- CFI. *What is Foreign Direct Investment (FDI)?* [online]. 2019 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/economics/foreign-direct-investment-fdi/>
- COLLINS, Mike. *The Pros And Cons Of Globalization* [online]. 2015 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Retail%20Foods_London_United%20Kingdom_7-11-2019.pdf
- Company History. *Morrisons* [online]. [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://www.morrisons-corporate.com/about-us/company-history/>
- DAVOREN, Julie. *How Do Multinational Companies Affect Local Businesses?* [online]. 2017 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://yourbusiness.azcentral.com/multinational-companies-affect-local-businesses-28889.html>
- DOPLHIN, Tony. *Technology, globalisation and the future of work in Europe* [online]. 2015 [cit. 2020-03-08]. Dostupné z: https://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/technology-globalisation-future-of-work_Mar2015.pdf
- DRIFFIELD, Nigel, Jim LOVE a Sandra LANCHEROS. *How attractive is the UK for future manufacturing foreign direct investment?* [online]. 2013 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/277171/ep7-foreign-direct-investment-trends-manufacturing.pdf

- DUCE, Maitena a Banco ESPAÑA. *Definitions of Foreign Direct Investment (FDI): a methodological note* [online]. 2003 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://www.bis.org/publ/cgfs22bde3.pdf>
- Environment.co.za. [online]. 2018 [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.environment.co.za/environmental-issues/globalization-and-its-impact-on-the-environment.html>
- GABURRO, Giuseppe a Edward O'BOYLE. *Norms for evaluating economic globalization* [online]. 2003 [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03068290310453628/full/html?mobileUi=0&fullSc=1>
- GANCIA, Gino, Giacomo PONZETTO a Jaume VENTURA. *Globalization and Political Structure* [online]. 2016 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: http://crei.cat/wp-content/uploads/2016/09/globalization_and_political_structure1-3.pdf
- Global 500. *Fortune* [online]. [cit. 2020-01-27]. Dostupné z: <https://fortune.com/global500/search/?hqcountry=Britain>
- Globalization. *Global Policy Forum* [online]. New York, 2020 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/globalization.html>
- GOV.UK. *Inward investment brings 4,800 new jobs a month to the UK* [online]. 2019 [cit. 2020-02-08]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/news/inward-investment-brings-4800-new-jobs-a-month-to-the-uk>
- GREER, Jed a Kavaljit SINGH. *A Brief History of Transnational Corporations* [online]. 2000 [cit. 2020-01-26]. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/empire/47068-a-brief-history-of-transnational-corporations.html>
- HANLEY, Teresa. *Globalisation, UK poverty and communities* [online]. Joseph Rowntree Foundation, 2011 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.jrf.org.uk/sites/default/files/jrf/migrated/files/poverty-community-globalisation-summary.pdf>

- HASSI, Abderrahman a Giovanna STORTI. *Globalization and Culture: The Three H Scenarios* [online]. 2011 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.intechopen.com/books/globalization-approaches-to-diversity/globalization-and-culture-the-three-h-scenarios>
- HORNOK, Cecília. *Winners and Losers of Globalization: Sixteen Challenges for Measurement and Theory* [online]. 2017 [cit. 2020-03-07]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/books/economics-without-borders/winners-and-losers-of-globalization-sixteen-challenges-for-measurement-and-theory/E5BFE7843A887EB875AB8AC8CC179C5A>
- HOSSEIN DAVANI, Gholam. *Globalization and Global Corporation* [online]. 2018 [cit. 2020-01-22]. Dostupné z: <http://www.socialjustice.org/uploads/pubs/globalization-and-gobal-corporation.pdf>
- CHAPLAIN, Chloe. What are WTO rules? How trade and tariffs would work for the UK after Brexit if no agreement is made with the EU. *I/News* [online]. 2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://inews.co.uk/news/politics/brexit/wto-rules-explained-trade-tariffs-uk-after-brexit-agreement-1379434>
- Integrapeople.com. *The Top UK Sectors for Growth in 2018* [online]. 2018 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.integrapeople.com/news/2018/01/the-top-uk-sectors-for-growth-in-2018/217>
- INTERNATIONAL MONETARY FOUND. *Gross Domestic Product: An Economy's All* [online]. 2019 [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/basics/gdp.htm>
- JONES, Geoffrey. *Nationality and Multinationals in Historical Perspective* [online]. 2005 [cit. 2020-01-28]. Dostupné z: <https://www.hbs.edu/faculty/Publication%20Files/06-052.pdf>
- JOWETT, Andrew. *UK foreign direct investment, trends and analysis: July 2019* [online]. 2019 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/articles/ukforeigndirectinvestmenttrendsandanalysis/july2019>

- JOWETT, Andrew. *UK foreign direct investment, trends and analysis: (implied rates of return) February 2020* [online]. 2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/economy/nationalaccounts/balanceofpayments/articles/ukforeigndirectinvestmenttrendsandanalysis/impliedratesofreturnfebruary2020>
- KINLEY, David. *Human Rights and Corporations* [online]. 2017 [cit. 2020-01-22]. Dostupné z: <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9781315252964/chapters/10.4324/9781315252964-5>
- LANG, Nikolaus, Abdeljabbar CHRAÏTI a Dinesh KHANNA. *Why MNCs Are Winning Big in Emerging Markets* [online]. 2018 [cit. 2020-02-10]. Dostupné z: <https://www.bcg.com/en-gb/publications/2018/mncs-still-winning-big-emerging-markets.aspx>
- MCGREW, Anthony. *Globalization and global politics* [online]. 2016 [cit. 2020-01-14]. Dostupné z: https://blackwells.co.uk/extracts/9780199297771_baylis.pdf
- MCKEVITT, Fraser. *How will Brexit affect UK supermarkets?* [online]. 2019 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://uk.kantar.com/public-opinion/politics/2019/how-will-brexit-affect-the-uk-high-street/>
- MCNAMEE, Mark a Athanasia KOKKINOGENI. *How Multinationals Should Be Planning for Brexit* [online]. 2018 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://hbr.org/2018/05/how-multinationals-should-be-planning-for-brexit>
- MILSTIEN, Julie, Miloud KADDAR a Marie KIENY. *The Impact Of Globalization On Vaccine Development And Availability* [online]. 2006 [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.healthaffairs.org/doi/full/10.1377/hlthaff.25.4.1061>
- *Multinational Corporation* [online]. 2019 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <http://www.businessdictionary.com/definition/multinational-corporation-MNC.html>
- NIK, Martin. *Supermarket price wars leave UK food suppliers close to bankruptcy* [online]. 2018 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/supermarket-price-wars-leave-uk-food-suppliers-close-to-bankruptcy/a-46043183>

- NISSANKE, Machiko a Erik THORBECKE. *Globalization, Growth, and Poverty in Africa* [online]. 2007 [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <https://www.wider.unu.edu/publication/globalization-growth-and-poverty-africa>
- NOLAN, Justine a David KINLEY. *Human Rights and Corporations* [online]. 2017 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1323238X.2009.11910868>
- OECD. *Multinational enterprises in the global economy* [online]. 2018 [cit. 2020-01-24]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/industry/ind/MNEs-in-the-global-economy-policy-note.pdf>
- OECD. *OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* [online]. 2008 [cit. 2020-02-03]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/daf/inv/investmentstatisticsandanalysis/40193734.pdf>
- *One in four large uk businesses are foreign owned countries* [online]. 2017 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/business/2017/03/27/one-four-large-uk-businesses-foreign-owned-countries/>
- ONS. *International trade in services, UK: 2016* [online]. 2016 [cit. 2020-03-04]. Dostupné z: <https://www.ons.gov.uk/businessindustryandtrade/internationaltrade/bulletins/internationaltradeinservices/2016>
- O'ROURKE, Jeffrey. *When Did Globalization Begin?* [online]. 2000 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://www.nber.org/papers/w7632>
- OXFAM. *UK SUPERMARKET SUPPLY CHAINS* [online]. 2018 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.oxfam.org.uk/uk-supermarket-supply-chains-ending-the-human-suffering-behind-our-food>
- PANAYOTOU, Theodore. *Globalization and Environment* [online]. 2000 [cit. 2020-03-06]. Dostupné z: <https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/39569837/053.pdf?sequence=1>

- PFISTER, Ulrich. *Globalization* [online]. 2012 [cit. 2020-01-19]. Dostupné z: <http://ieg-ego.eu/en/threads/backgrounds/globalization>
- PIETERSE, Jan Nederveen. *Periodizing Globalization: Histories of Globalization* [online]. 2012 [cit. 2020-01-20]. Dostupné z: <https://jannederveenpieterse.com/wp-content/uploads/2019/05/NPHistoriesofglobalization.pdf>
- REYES, Jose a Edward ATKINSON. *Connecting Local Businesses with Multinational Corporations Amplifies the Development Impact of FDI* [online]. 2018 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://blogs.worldbank.org/trade/connecting-local-businesses-multinational-corporations-amplifies-development-impact-fdi>
- SAUNDERS, Jimmy. *Flying Off the Shelves – Challenges Facing Supermarket Suppliers in the UK* [online]. 2019 [cit. 2020-03-03]. Dostupné z: <https://www.duffandphelps.com/insights/publications/restructuring/upside-autumn-2019-edition/challenges-facing-supermarket-suppliers-in-the-uk>
- SHANGQUAN, Gao. *Economic Globalization: Trends, Risks and Risk Prevention* [online]. 2000 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/cdp_background_papers/bp2000_1.pdf
- The Telegraph. *Exposed: how multinationals operate in the UK* [online]. 2007 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www.telegraph.co.uk/finance/2811985/Exposed-how-multinationals-operate-in-the-UK.html>
- THOMSPSON, Karl. *What is Cultural Globalisation?* [online]. 2017 [cit. 2020-01-16]. Dostupné z: <https://revisesociology.com/2017/05/25/cultural-globalization-definition-examples/>
- TOSIC, Chris. *Ten ways HMRC can tell if you're a tax cheat* [online]. 2017 [cit. 2020-02-25]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/0640f6ac-5ce9-11e7-9bc8-8055f264aa8b>
- *Toyota* [online]. [cit. 2020-01-25]. Dostupné z: <https://www.toyota.co.uk/>

- *Trade and Investment Core Statistics Book* [online]. 2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/866234/200218_DIT-Core-Statistics-Book_-_main_text.pdf
- U.S. BUREAU. *Labor Force Statistics from the Current Population Survey* [online]. 2019 [cit. 2020-02-06]. Dostupné z: <https://www.bls.gov/cps/lfcharacteristics.htm#unemp>
- *UK is destination of choice in Europe for foreign investment; for this to continue a pro-growth, open and stable business environment needs to be preserved* [online]. 2019 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/uk/en/pages/press-releases/articles/power-up-uk-inward-investment-report.html>
- UNESCO. *Globalization and Culture* [online]. 2017 [cit. 2020-01-17]. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/culture-and-development/the-future-we-want-the-role-of-culture/globalization-and-culture/>
- USDA. *ASSESSMENTS OF COMMODITY AND TRADE* [online]. 2019 [cit. 2020-02-01]. Dostupné z: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Retail%20Foods_London_United%20Kingdom_7-11-2019.pdf
- VASQUEZ-NICHOLSON, Julie. *Retail Foods* [online]. 2019 [cit. 2020-02-24]. Dostupné z: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/report/downloadreportbyfilename?filename=Retail%20Foods_London_United%20Kingdom_7-11-2019.pdf
- VIVIANO, Eliana a Andrea BRANDOLINI. *Measuring employment and unemployment* [online]. 2018 [cit. 2020-02-06]. Dostupné z: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/193430/1/iza-wol-445.pdf>
- *Volkswagen* [online]. [cit. 2020-02-04]. Dostupné z: <https://www.volkswagen.co.uk>
- WATSON, James. *Cultural globalization* [online]. 2017 [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/science/cultural-globalization>

- WINTOUR, Patrick, Martin WAINWRIGHT a Allegra STRATTON. *Agreement ends wildcat strikes over foreign workers* [online]. 2009 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/politics/2009/feb/05/lindsey-strikes-foreign-workers>
- WTO. *Tariffs* [online]. 2020 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/tariffs_e/tariffs_e.htm
- WUNSCH, Nils-Gerrit. *Market share of grocery stores in Great Britain from January 2015 to January 2020* [online]. 2020 [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/280208/grocery-market-share-in-the-united-kingdom-uk/>
- YOUNG, Bob. *The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?* [online]. 2012 [cit. 2020-02-26]. Dostupné z: https://www.law.ox.ac.uk/sites/files/oxlaw/the_relationship_between_supermarkets_and_suppliers.pdf

7 Přílohy

- **Základní informace o Spojeném království**

Hlavní město	Londýn
Rozloha	243 610 km ²
Počet obyvatel	66 milionů (2018)
Hustota zalidnění	270 ob. / km ²
HDI	0,909
Jazyk	Angličtina
Náboženství	59,5 % křesťanské 25,7 % bez vyznání 4,4 % islámské 1,3 % hinduistické 0,4 % judaistické 1,5 % ostatní náboženství 7,2 % neznámé
Státní zřízení	unitární konstituční parlamentní monarchie
Královna	Alžběta II.
Měna	Britská libra
HDP / obyvatele	41 459 USD (2015)
Časové pásmo	+0

Tabulka 1 Informace o Spojeném království Zdroj: Wikipedia